

ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

ΙΔΙΑΙ:

ΕΞ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΣΥΡΙΑΚΑΣ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΩΝ

ΔΙΑ ΤΟ ΠΑΝΤΕΙ ΑΣΗΜΟΤΙΚΩΝ ΕΚΔΟΣΙΩΝ

ΕΓΚΡΙΘΕΝΤΑΙ

ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΑΠΟ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ

ΔΙΑ ΤΩΝ ΠΕΝΤΑΚΤΗΩΝ

1887-1888

ΕΓΚΡΙΘΕΝΤΑΙ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΤΩ

ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΜΟΣΧΑΚΗ

Καθηγητὴς τῆς Θεολογίας ἐν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ

ΜΑΡΤΙΟΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ

ΑΝΕΣΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ Κ. ΤΑΞΗΜΑΤΩΝ

"ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ",

1900

ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

ΙΔΙΑ.

ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΚΥΡΙΑΚΑΣ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΩΝ

ΔΙΑ ΤΟ ΠΛΗΡΕΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ

ΕΓΚΡΙΘΕΙΣΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΡΤΙ ΔΙΕΞΑΧΘΕΝΤΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΝ
ΕΓΚΡΙΣΕΙ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΥΠΟ

ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΜΟΣΧΑΚΗ

Καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

ΕΚΔΟΣΙΣ Β'.

ΕΚΔΟΤΗΣ

ΑΝΕΣΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

1900

Αριθ. Πρωτ. 11.224
Δεκ. 6.608

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Ἰγν. Μοσχάκην

Ἐχόντες ὑπ' ὄφιν τὸν νόμον ΒΤΓ τῆς 12 Ἰουλίου 1895 τὸ σχετικὸν Βασιλικὸν Διάταγμα τῆς 28 Ὀκτωβρίου 1895 τὴν προκήρυξιν περὶ διαγωνισμοῦ διδακτικῶν βιβλίων τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσως, καὶ τὴν ἐκθεσιν τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας, δηλοῦμεν ὑμῖν, ὅτι ἐγκρίνομεν τὸ ὅς ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθὲν σύγγραμμα ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ὅπως εἰσαχθῇ ἐπὶ πενταετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους ὡς διδακτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Γ' τάξεως τῶν κοινῶν δημοτικῶν σχολείων τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσως, δημοσίων δημοσυντηρητῶν καὶ ἰδιωτικῶν.

Καλεῖσθε δὲ ὅπως ἐκτελέσητε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου νόμου καὶ τοῦ Β. Διατάγματος ὑπαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγραφόμενας παρατηρήσεις.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 30 Αὐγούστου 1896.

Ὁ Ὑπουργὸς
Δ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΣΤΕΦ. Μ. ΠΑΡΙΣΗΣ.

ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ.—ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ.

Ἅγια Γραφή εἶνε ἡ συλλογὴ τῶν ἱερῶν ἐκείνων βιβλίων, τὰ ὅποια περιέχουσι τὴν περὶ Θεοῦ διδασκαλίαν τοῦ Μωϋσέως, τῶν προφητῶν καὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ.

Αἱ ἐν τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ περιεχόμεναι θρησκευτικαὶ ἰδέαι εἶνε τοσοῦτον ἐξοχοὶ καὶ τέλειαι, ὥστε δικαίως παραδεχόμεθα ὅτι οἱ ἱεροὶ ἄνδρες οἱ γράψαντες τὰς ἰδέας ταύτας ἐνεπνεύσθησαν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐρωτίσθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἀπορρέει πᾶσα δόσις ἀγαθῆ καὶ πᾶν δώρημα τέλειον. Διὰ τοῦτο καὶ ἁγία ὀνομάζεται ἡ Γραφή, καὶ μεγίστην παρέχει τὴν ὠφέλειαν καὶ ὑπερέρα ἀποδεικνύεται παντός ἄλλου θρησκευτικοῦ βιβλίου, διότι ἐν αὐτῇ εἶνε ἐναποταθεμέναι αἱ ὕψισται καὶ καθαρώταται θρησκευτικαὶ καὶ ἠθικαὶ ἰδέαι, ἐν αὐτῇ ἔχομεν τὴν ἀληθῆ καὶ τελείαν θρησκείαν, δηλαδὴ τὴν χριστιανικὴν.

Ἡ Ἅγια Γραφή διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, εἰς τὴν Παλαιὰν καὶ Καινὴν Διαθήκην, καὶ ἡ μὲν Παλαιὰ περιέχει πᾶν ὅ,τι ὁ Θεὸς ἐφανερώσεν εἰς ἡμᾶς διὰ τοῦ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν, ἡ δὲ Καινὴ πᾶν ὅ,τι ὁ Θεὸς ἐφανερώσεν εἰς ἡμᾶς διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ. Διαθήκη δὲ σημαίνει τὴν μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων συμφωνίαν, καθ' ἣν ὁ μὲν Θεὸς ἐπ-

αγγέλλεται προστασίαν εἰς τοὺς φυλάττοντας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, οἱ δὲ ἄνθρωποι ὑποχρεοῦνται νὰ τηρῶσι τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ. Διαθήκη ἄρα σημαίνει ἐν γένει θρησκείαν. Διὰ τοῦτο Παλαιὰ μὲν Διαθήκη ὀνομάζεται ἡ μωσαϊκὴ ἢ ἰουδαϊκὴ θρησκεία, Καινὴ δὲ Διαθήκη ὀνομάζεται ἡ χριστιανικὴ θρησκεία, διότι ὁ Κύριος ἡμῶν διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ συνεπλήρωσε καὶ ἐτελειοποίησε τὴν ἰουδαϊκὴν θρησκείαν.

Ἡ Καινὴ Διαθήκη ὀνομάζεται καὶ Εὐαγγέλιον, διότι περιέχει τὴν ἀγαθὴν καὶ χαρμόσυνον ἀγγελίαν, ὅτι ὁ ἐπηγγελημένος Μεσσίας, ἦτοι ὁ Χριστός, ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἔσωσε τοὺς ἄνθρώπους ἀπὸ τῆς πλάνης τῆς εἰδωλολατρείας καὶ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας.

Τὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης ἅτινα ἐγράφησαν ἐν γλώσσῃ ἑλληνικῇ, εἰνε τὰ ἐπόμενα (1). α') Τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια, ἦτοι τὸ κατὰ Ματθαῖον, τὸ κατὰ Μάρκον, τὸ κατὰ Λουκᾶν καὶ τὸ κατὰ Ἰωάννην, ἅτινα περιέχουσι τὸν βίον καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐκ τῶν Εὐαγγελιστῶν δὲ ὁ μὲν Ματθαῖος καὶ ὁ Ἰωάννης ὑπῆρξαν αὐτόπται καὶ αὐτήκοι μάρτυρες τῶν λόγων καὶ τῶν πράξεων τοῦ Σωτῆρος, ὁ δὲ Μάρκος καὶ ὁ Λουκᾶς ἐγίνωσκον κάλλιστα τὴν διδασκαλίαν καὶ τὸν βίον τοῦ Κυρίου ἡμῶν, διότι ὁ μὲν Μάρκος ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Πέτρου καὶ Παύλου, ὁ δὲ Λουκᾶς μαθητὴς τοῦ Παύλου. β') Αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, τὰς ὁποίας συνέγραψεν ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, καὶ αἱ ὁποῖαι ἐξιστοροῦσι τὴν ἐνέργειαν τῶν ἀποστόλων ὑπὲρ τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου, ἰδίως δὲ τὴν ἐνέργειαν τοῦ Πέτρου, τοῦ Ἰωάννου, τοῦ Ἰακώβου καὶ τοῦ Παύλου. γ') Αἱ δεκατέσσαρες ἐπιστολαὶ τοῦ Παύλου, ἦτοι ἡ πρὸς Ῥωμαίους, αἱ δύο πρὸς Κορινθίους, ἡ πρὸς Γαλάτας, ἡ πρὸς Ἑφεσίους, ἡ πρὸς Φιλιππίους. ἡ πρὸς Κολοσσαεῖς, αἱ

(1) Περὶ τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἰνε περὶ τὸν νὰ ποιῇ-σωμεν ἐνταῦθα λόγον ἰδιαιτέρων. Παρατηροῦμεν μόνον ὅτι ἐγράφησαν ἑβραϊ-στί, μεταφράσθησαν δὲ ἑλληνιστί τῷ 290 π.Χ. καὶ ὅτι ἡ μετάφρασις αὕτη, ἥτις καλεῖται μετάφρασις τῶν ἑβδομήκοντα, εἰνε ἐν χρήσει ἐν τῇ ἡμε-τέρᾳ ἐκκλησίᾳ.

α πρὸς Θεσσαλονικεῖς, αἱ 2 πρὸς Τιμόθεον, ἡ πρὸς Τίτον, ἡ πρὸς Φιλήμονα καὶ ἡ πρὸς Ἑβραίους. Τὰς ἐπιστολάς δὲ ταύτας ἐγράψεν ὁ Παῦλος ἢ διὰ τὴν λύσιν διαφορᾶς ζητημάτων, ἅτινα προέ-βαλλον εἰς αὐτὸν αἱ ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθεῖσαι ἐκκλησίαι, ἢ διὰ τὴν ἀλλοτρίαν διαφόρην ἐπιδιδασκαλίας καὶ στηλιτεύσιν παρεκτροπᾶς ἠθικᾶς, ἢ διὰ τὴν συστάσιν τὴν ἀνάγκην τῆς ζωῆς εἰς Χριστὸν πιστεῖν, πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου. δ') Ἑπτὰ ἄλλαι ἐπι-στολαί, αἵτινες ὀνομάζονται καθολικαί, διότι δὲν ἐγράφησαν πρὸς ὁρισμένους ἐκκλησίας ἢ πρόσωπα, ἀλλὰ πρὸς πάντας τοὺς χριστιανούς· εἰνε δὲ ἡ τοῦ Ἰακώβου, αἱ δύο τοῦ Πέτρου, αἱ 3 τοῦ Ἰωάννου, καὶ ἡ τοῦ Ἰούδα. Διὰ τῶν ἐπιστολῶν τούτων ἰσχυρίζονται αἱ Ἀποστολὴ α' ἀναίρεται τὰς τότε ἀναφαινομένας αἰρετικὰς διδασκαλίας καὶ νὰ συστήσωσιν εἰς τοὺς χριστιανούς ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων δὲν ἀρκεῖ πρὸς σωτηρίαν. Ἐν τέ-λει δὲ ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου, τὸ μόνον προφητικὸν βι-βλίον τῆς Καινῆς Διαθήκης, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης προλέγει ὡς βέβαιον τὸν θρίαμβον τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅνα ἀνισχύσῃ τοὺς χριστιανούς, οἵτινες τότε καταδιωκόμενοι καὶ ὑπὸ τῶν ἰουδαίων καὶ ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν εἶχον ἀνάγκην ἐνίσχυ-σεως. Πλὴν τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου πάντα τὰ λοιπὰ βιβλία τῆς Καινῆς διαθήκης, διηρημένα εἰς περικοπὰς, ἀναγι-νώσκονται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δι' ὅλου τοῦ ἔτους. Ἀναγινώσκονται δὲ κατὰ τὴν ἑξῆς σειράν: Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς, τὸ κατὰ Ματθαῖον ἀπὸ τῆς δευτέρας τοῦ ἁγίου Πνεύματος μέχρι τῆς ὑψώσεως τοῦ σταυροῦ, τὸ κατὰ Λουκᾶν ἀπὸ τῆς δευτέρας Κυ-ριακῆς μετὰ τὴν ὑψώσιν τοῦ σταυροῦ μέχρι τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἀσώτου, καὶ τὸ κατὰ Μάρκον, πλὴν διαλειμμάτων τινῶν, ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἀσώτου μέχρι τοῦ Σαββάτου τοῦ Λαζάρου. Ταυτοχρόνως ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Πεντη-κοστῆς ἀναγινώσκονται αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, ἐφεξῆς δὲ κατὰ συνέχειαν αἱ δεκατέσσαρες ἐπιστολαὶ τοῦ Παύλου καὶ αἱ ἐπτὰ καθολικαί.

Ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τῶν περικοπῶν τῶν Εὐαγ-

γελίων, ἀναγκαῖον κρίνομεν νὰ εἰπωμεν λεπτομερέστερά τινα περὶ τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν, παραπέμποντες τὸν βουλόμενον νὰ ἴδῃ πλείονα περὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ τῶν βιβλίων αὐτῆς εἰς τὴν ὑπ' ἐμοῦ ἐκδομένην Ἑρμηνείαν περικοπῶν ἐκ τῶν Εὐαγγελίων καὶ τῶν Πράξεων καὶ ἐπιστολῶν τῶν Ἀποστόλων.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος.

Ὁ Ματθαῖος, ὅστις, πρὶν ἢ κληθῇ Ἀπόστολος, ἐκαλεῖτο Λευεὶς, ἦτο υἱὸς τοῦ Ἀλφαίου, εἰς τῶν 12 Ἀποστόλων, γαλιλαῖος τὸ γένος καὶ τελώνης τὸ ἐπάγγελμα (Μαρκ. 6' 14 Ματθ. 1' 3. 6' 9). Κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν ἐκήρυξε τὸ πρῶτον τὸ Εὐαγγέλιον πρὸς τοὺς ἐν Παλαιστίνῃ Ἰουδαίους· εἶτα δὲ ἀπῆλθεν ἵνα κηρύξῃ αὐτὸ καὶ εἰς τὰ ἔθνη. Ἀναχωρῶν δὲ ἐξ Ἰουδαίας ἀρῆκε γραπτὸν τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ, ὅπερ προσωρικῶς εἶχε διδάξει. Λέγεται ὅτι ὁ Ματθαῖος μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τοὺς Αἰθίοπας, τοὺς Σύρους, τοὺς Πάρθους καὶ τοὺς Μήδους, καὶ ὅτι ἐν Αἰθιοπία κηρύττων τὸ Εὐαγγέλιον ἀπέθανε μαρτυρικὸν θάνατον. Τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον συνεγράφη περὶ τὸ 64 μ. Χ. Συνέγραψε δὲ ὁ Ματθαῖος τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ ἑβραϊστὶ· ἀλλὰ τὸ μὲν ἑβραϊκὸν Εὐαγγέλιον τοῦ Ματθαίου ἀπωλέσθη κατὰ τὴν 8' ἐκκτονταετηρίδα, διεσώθη δὲ μόνον τὸ ἐλληνικόν, τὸ ὁποῖον πιθανῶς ἔγραψεν ἐλληνιστὶ αὐτός ὁ ἴδιος, ὅτε ἐκήρυττεν εἰς τὰ ἔθνη.

Γράφων δὲ ὁ Ματθαῖος τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ σκοπὸν ἔχει ν' ἀποδείξῃ εἰς τοὺς ἐξ Ἰουδαίων χριστιανούς, ὅτινες ἠρνοῦντο τὸν Μεσσίαν, ὅτι ἐν τῷ Ἰησοῦ ἐπεφάνη τῷ ὄντι ὁ ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ ἐπηγγελμένος Μεσσίας ἢ Χριστός.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος.

Ὁ Μάρκος, ὅστις, πρὶν ἢ γένῃ χριστιανός, ἐκαλεῖτο Ἰωάννης.

(Πράξ. ιγ', 13), ἦτο υἱὸς τῆς Μαρίας, ἐπισήμου γυναικὸς χριστιανῆς, ἐν Ἱερουσολύμοις κατοικοῦσης, εἰς τῆς ὁποίας τὴν οἰκίαν πολλάκις συνήρχοντο ἱκανοὶ χριστιανοὶ καὶ προσήχοντο. Ὁ Μάρκος ἦτο πνευματικὸς υἱὸς τοῦ ἀποστόλου Πέτρου (Α' Πέτρ. 1' 13), ἐγένετο δηλαδὴ χριστιανὸς διὰ τοῦ Πέτρου. Πρῶτον συνώδευσεν τὸν Παῦλον καὶ τὸν Βαρνάβαν ὡς βοηθὸς κατὰ τὴν πρώτην αὐτῶν ἀποστολικὴν πορείαν μέχρι τῆς Πέργης τῆς Παμφυλίας, ἵνα ἐχωρίσθῃ ἀπ' αὐτῶν, μὴ δυνάμενος νὰ ὑπομένῃ τῆς κακουχίας τῆς ὁδοπορίας (Πράξ. ιγ'. 5, ιε' 38). Διὰ τοῦτο δὲν ἠθροίσθη ὁ Παῦλος κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ ἀποστολικὴν πορείαν νὰ παραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Μάρκον, ὅστις ἐπορεύθη μετὰ τοῦ θείου αὐτοῦ Βαρνάβα εἰς Κύπρον (Πράξ. ιε' 36, κ. ἐρ.). Μετὰ ταῦτα μνημονεύεται ὁ Μάρκος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ Παύλου ὡς συναργὸς αὐτοῦ (Κολ. 4' 10 κ. ἐρ.), διέτριβε δὲ παρὰ τῷ Παύλῳ κατὰ τὴν πρώτην ἐν Ρώμῃ φυλάκισιν αὐτοῦ (Κολ. 4' 10 Φιλιμ. 24). Κατὰ τὴν δευτέραν τοῦ Παύλου φυλάκισιν ὁ Μάρκος διέτριβεν ἐν τῇ Μικρῇ Ἀσίᾳ (Β' Τιμ. 4' 11) καὶ ὁ Παῦλος ἔγραψε πρὸς τὸν Τιμόθεον, ἵνα φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν Μάρκον. Ὁ Μάρκος ἵσταται εἰς πολὺ στενοτέραν σχέσιν πρὸς τὸν Πέτρον ἢ πρὸς τὸν Παῦλον (Α' Πέτρ. 1' 13). Ἀρχαῖοι ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς καλοῦσι τὸν Μάρκον ἑρμηνευτὴν τοῦ Πέτρου, παραδέχονται δηλαδὴ ὅτι ἔγραψεν ὁ Μάρκος τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ κατ' ἐισήγησιν τοῦ Πέτρου. Διὸ καὶ Εὐαγγέλιον τοῦ Πέτρου καλεῖται τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Μάρκου.

Λέγεται ὅτι ὁ Μάρκος ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ ἐν Αἰγύπτῳ, ὅτε συνέστησεν ἐκκλησίαν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ πρῶτος αὐτῆς ἐπίσκοπος ἐγένετο, καὶ ὅτι ἀπέθανε μαρτυρικὸν θάνατον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ὁ Μάρκος συνέγραψε τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ πιθανῶς περὶ τὸ 67 μ. Χ. Ὡς τόπον δὲ τῆς συγγραφῆς ἀναφέρουσιν οἱ Πατέρες τὴν Ρώμην.

Ἐγραψε δὲ ὁ Μάρκος τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ χάριν τῶν ἐξ ἑθνῶν χριστιανῶν, ἵνα στερεώσῃ παρ' αὐτοῖς τὴν πίστιν ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς

Ὁ Λουκᾶς κατήγετο πιθανῶς ἐκ τῆς ἐν Συρίᾳ Ἀντιοχείας, ἦτο δ' Ἕλλην τὸ γένος καὶ ἱατρός· τὸ ἐπάγγελμα, κατὰ τινὰ δὲ μεταγενεστέραν παράδοσιν ἀδεσφαίαν ὑπῆρξε καὶ ζωγράφος. Περὶ τῆς εἰς Χριστὸν ἐπιτροφῆς αὐτοῦ οὐδὲν γινώσκουμεν· ὡς πιθανόν δὲ θεωρεῖται ὅτι ἐκατηχρήθη εἰς τὸν χριστιανισμόν ὑπὸ τοῦ Παύλου, τοῦ ὁποίου ἀκόλουθος καὶ συνεργὸς ἐγένετο ἐν τῷ κηρύγματι τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸν Παῦλον ἠκολούθησε τὸ πρῶτον ὁ Λουκᾶς κατὰ τὴν β' αὐτοῦ ἀποστολικὴν πορείαν, προσκολληθεὶς αὐτῷ ἀπὸ τῆς Τρωάδος (Πράξ. κδ' 23. Κολ. δ' 14. Φιλήμ. 24. Πράξ. η' 1—28. Β' Τιμ. δ' 11). Περὶ δὲ τοῦ λοιποῦ αὐτοῦ βίου οὐδὲν ἀκριβές καὶ βέβαιον γινώσκουμεν. Λέγεται ὅτι ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον ἐν Δαλματία, Γαλλίᾳ, Ἰταλίᾳ, Μακεδονίᾳ, Αἰγύπτῳ· ὅτι ἀπέθανε μαρτυρικόν θάνατον καὶ ὅτι τὸ λείψανον αὐτοῦ μετεκόμισεν ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ἐκ τῶν Θηβῶν τῆς Βοιωτίας εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἐν Θῆβαις δεικνύεται καὶ ὁ τάφος τοῦ Λουκᾶ ἐν φερωνύμῳ ναφ' αὐτοῦ. Ὁ Λουκᾶς ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ περὶ τὸ 67 ἔτος, πιθανῶς δὲ συνέγραψεν αὐτὸ ἐν Ἀχαΐᾳ.

Ὁ Λουκᾶς ἠθέλησε διὰ τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ ν' ἀποδείξῃ πρὸς τινὰ Θεοφίλον (1) πρὸ μικροῦ χριστιανὸν γενόμενον, ὅτι ἡ περὶ Χριστοῦ διδασκαλία εἶνε ἀσφαλὴς καὶ ἀξιόπιστος· ἀντιτασσεὶ δὲ τὴν διήγησιν αὐτοῦ ὁ Λουκᾶς πρὸς τινὰς ἄλλας περὶ τοῦ Ἰησοῦ διηγήσεις, αἵτινες ἦσαν γεγραμμέναι ὑπὸ χριστιανῶν ἀνακριβῶς γινωσκόντων τὰ κατὰ τὸν Ἰησοῦν. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τούτον ἐκτίθει ὁ Λουκᾶς τὴν ἱστορίαν τοῦ βίου καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων, (2) ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ καὶ καταλήγων εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Παύλου κηρύγμα τοῦ Εὐαγγελίου ἐν τῇ τότε πρωτεύουσῃ

(1) Περὶ τοῦ Θεοφίλου τούτου οὐδὲν πλεον γινώσκουμεν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Λουκᾶς καλεῖ αὐτὸν κρᾶτιστος, εἰκάζεται ὅτι ἦτο βραβυλόνιος ἐκ τῶν ἐπιφανῶν. (2) Ἐν ταῖς ὑπ' αὐτοῦ γραφεῖσιν Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων.

τοῦ κόσμου, τῇ Ρώμῃ. Ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι σκοπεῖ ὁ Λουκᾶς· παριστῶν δηλαδὴ τὸ Εὐαγγέλιον ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν Ρώμην μεταδιδόμενον ζητεῖ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ νέα χριστιανικὴ θρησκεία ἦτο προωρισμένη νὰ ἐξαπλωθῇ εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα καὶ ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶνε ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου. Ἐντεῦθεν δηλοῦται ὅτι τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον συγγενεῖται πρὸς τὸ τοῦ Παύλου κηρύγμα· διότι καὶ ὁ Παῦλος ἐναντίον τῶν ἐξ Ἰουδαίων χριστιανῶν ἐκείνων, οἵτινες ἐθεώρουν τὸν χριστιανισμόν ὡς προωρισμένον μόνον διὰ τοὺς Ἰουδαίους, ὑπεστήριζεν ὅτι ὁ χριστιανισμὸς εἶνε θρησκεία προωρισμένη νὰ ἐξαπλωθῇ εἰς ὅλα τὰ ἔθνη. Ἡ συγγένεια δ' αὕτη ἀναγνωρίσθη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν ᾗ ἐπακράτει πάντοτε ἡ γνώμη ὅτι ὁ Λουκᾶς συνέγραψε τὸ ὑπὸ τοῦ Παύλου κηρύγμα Εὐαγγέλιον· διὸ καὶ Εὐαγγέλιον τοῦ Παύλου ἐπωνομάζετο τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον, ὡς καὶ τὸ κατὰ Μάρκον ἐπεκαλεῖτο Εὐαγγέλιον τοῦ Πέτρου.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης.

Ὁ Ἰωάννης ἦτο υἱὸς τοῦ ἀλκιῶς Ζεβεδαίου καὶ τῆς Σαλώμης, ἀδελφῆς τῆς μητρὸς τοῦ Κυρίου. Ὁ Ἰωάννης ὑπῆρξεν εἰς τῶν πρώτων καὶ θερμοτάτων μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ· διὸ καὶ διέκρινεν αὐτὸν ὁ Κύριος μετὰ τοῦ Πέτρου καὶ Ἰακώβου ἀπὸ τῶν λοιπῶν μαθητῶν αὐτοῦ. Ἠξίωσε μάλιστα αὐτὸν καὶ τῆς ἰδιαζούσης αὐτοῦ ἀγάπης καὶ φιλίας, ἧς ἐνεκα ἐνεπιστεύθη αὐτῷ κατὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὴν ἐαυτοῦ μητέρα. Μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Ἰησοῦ ὁ Ἰωάννης διέτριβεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν Ἱερουσαλὴμ, μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Παύλου, ἦτοι μετὰ τὸ 64 ἔτος, ὁ Ἰωάννης διέτριβεν ἐν Ἐρέσῳ. Ἐνταῦθα δὲ καὶ ἐν τῇ Μικρῇ Ἀσίᾳ καθόλου ἀπῆλθεν ἐκτάκτου ὑπολήψεως καὶ ἀγάπης, θεωρούμενος ὡς εἰς τῶν μεγίστων στύλων τῆς Ἐκκλησίας. Βραδύτερον καταδιωχθεὶς ἐπὶ Δομιτιανοῦ ἐξωρίσθη ἐπὶ τινὰ χρόνον εἰς τὴν νῆσον Πάτμου (Ἀποκ. α' 19). Ἀπέθανε δὲ λίαν προδεδηκῶς τὴν ἡλικίαν ἐπὶ Τραϊανῷ (98—117 μ. Χ.). Κατ' ἀρχαίαν παράδοσιν, ὁ Ἰωάννης ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον αὐ-

τοῦ ἐν Ἑρέσω παρακληθεὶς ὑπὸ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. Ἐνταῦθα διαδοθέν τὸ πρῶτον ἐγένετο ἔπειτα γνωστὸν καὶ εἰς ἄλλας ἐκκλησίας. Περὶ τοῦ χρόνου δὲ καθ' ὃν συνεγράφη τὸ Εὐαγγέλιον οὐδὲν ἀκριβὲς γινώσκομεν· εἶνε πιθανόν ὅτι συνεγράφη τὸ 80 ἔτος.

Σκοπὸς τοῦ Εὐαγγελίου εἶνε, ὡς λέγει αὐτὸς ὁ Ἰωάννης (ἡ 31), ἵνα οἱ ἀναγνώσται πιστεύσωσιν ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχωσιν ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. Ἐνῷ ὁ Ματθαῖος παριστᾷ τὸν Ἰησοῦν ἀπλῶς ὡς τὸν Μεσσίαν, ὁ Μάρκος ὡς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ Λουκᾶς ὡς τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου, ὁ Ἰωάννης παριστᾷ αὐτὸν ὡς τὸν αἰώνιον Λόγον τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐγένετο σὰρξ, ἦτοι ἐνηθρώπησεν, ἵνα καταστήσῃ τοὺς ἀνθρώπους μετόχους τῆς θείας ζωῆς τῆς ἐν αὐτῷ ἀποκαλυφθείσης. Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον ἐκλήθη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων πνευματικόν, ἐνῷ τὰ λοιπὰ ἐλέγοντο σωματικά· διότι ἐνῷ οἱ λοιποὶ Εὐαγγελισταὶ ἀσχολοῦνται περὶ τὰς πράξεις τοῦ Ἰησοῦ, ὁ Ἰωάννης ἀσχολεῖται μᾶλλον περὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ· ἐνῷ δὲ τὰ τρία Εὐαγγέλια ἐκθέτουσι τὴν ἐν Γαλιλαίᾳ ἐνέργειαν τοῦ Ἰησοῦ, τὸ κατὰ Ἰωάννην ἐκθέτει τὴν ἐν Ἰερουσαλὴμ ἐνέργειαν αὐτοῦ.

Α'.

Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον.

Α' Κυριακὴ τοῦ Πάσχα.

(Ἰωάν. α' 1—17).

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος⁽¹⁾, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. Οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν. Πάντα δι'

(1) Ὁ Λόγος ὀνομάζεται ὁ Ἰησοῦς. διότι ὡς ὁ λόγος ἐκ τοῦ νοῦ οὗτος ὁ Ἰησοῦς γεννᾶται αἰώνως ἐκ τοῦ Πατρὸς, ὑπάρχει αἰώνως παρὰ τῷ Θεῷ· ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐννοιαν ἀλείφεται ὁ Ἰησοῦς καὶ Σοφία τοῦ Θεοῦ καὶ Μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν, ὃ γέγονεν. Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. Καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ⁽¹⁾ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης. Οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ. Οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. Εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ.⁽²⁾ Οἱ οὐκ εἰς αἰμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκός, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν. Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν (καὶ ἰθεὺς ὤκηθη τὴν δόξαν αὐτοῦ, ὅλβον ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός)· πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ, καὶ κέκραγε λέγων· Οὗτος ἦν ἐν αἵματι. Ὁ ὁπίσω μου ἐρχόμενος⁽³⁾ ἔμπροσθέν μου γέγονεν ὁ πρῶτός μου ἦν. Καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος⁽⁴⁾ αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος· ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο.

(1) Σκοτία εἶνε ἡ ἀμαρτία. (2) Οἱ οὐκ εἰς αἰμάτων κτλ. διὰ τοῦτο ὁ Εὐαγγ. Ἰωάννης λέγει ὅτι οἱ πιστεύοντες εἰς Χριστὸν ἀνεγεννήθησαν, ἀπῆλκον τὴν ἀμαρτίαν, ἀνεδείχθησαν τέκνα Θεοῦ. (3) Ὁ ὁπίσω μου ἐρχόμενος κτλ. διὰ τῶν λέξεων τούτων ὁ Πρόδρομος θέλει νὰ εἴπῃ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐγεννήθη μὲν ἔξ μῆκος μετ' αὐτόν, ὑπῆρχεν ὅμως πρὸ αὐτοῦ, διότι ἦτο αἰώνως παρὰ τῷ Θεῷ· μαρτυρεῖ δηλαδὴ τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ. (4) Καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος... Ἐκ τοῦ Χριστοῦ, ὅστις εἶνε πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας, ἐλάβομεν πάντες οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν ἀγαθὰ καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος, ἦτοι ἀντὶ τῆς χάριτος τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου τὴν μεγαλειτέραν χάριν τοῦ Εὐαγγελίου, χάριν ἀνεξάντητον.

Παρατηρήσεις

Ἐπειδὴ κατὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα ἐορτάζομεν τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, ἥτις ἐπεσφράγισε τὴν θεότητα αὐτοῦ, διὰ τοῦτο κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀναγινώσκεται ἡ περικοπὴ αὕτη τοῦ Εὐαγγελίου, ἐν ᾗ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης περιγράφει τὴν θεότητα τοῦ Λόγου, ἥτοι τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Ὁ Λόγος, λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς, ὑπῆρχεν αἰώνως παρὰ τῷ Θεῷ καὶ ἐνανθρωπήσας ἐνέπνευσε ζωὴν ἡθικὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἔσωσεν ἀπὸ τῆς πλάνης καὶ τῆς ἀμαρτίας πάντας ἐκείνους, οἵτινες ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, καὶ διὰ τῆς θείας αὐτοῦ διδασκαλίας καὶ τοῦ παραδείγματος κατέστησεν αὐτοὺς ἱκανοὺς νὰ γένωσι τέκνα Θεοῦ, νὰ ἐξομωθῶσι πρὸς αὐτόν. Τὴν θεότητα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν βεβαίως καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ὅστις ἐπὶ τοῦ ὅρους Θεὸς εἶδε τὴν δόξαν αὐτοῦ· βεβαίως ἐπίσης καὶ ὁ Πρόδρομος καὶ Βαπτιστής, ὅστις εἶπεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς, καίτοι ἐγεννήθη μετ' αὐτόν, ὑπῆρχεν ὅμως πρὸ αὐτοῦ, ὑπῆρχεν αἰώνως παρὰ τῷ Θεῷ. Ὁ Ἰησοῦς εἶνε τῷ ὄντι ἡ ζωὴ καὶ τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων· οἱ πιστεύοντες ἀπὸ καρδίας εἰς αὐτόν βαδίζουσιν ἐν τῷ φωτί, ἐκπληροῦσι πιστῶς πάντα τὰ καθήκοντα αὐτῶν, ἀξιοῦνται νὰ γένωσι τέκνα Θεοῦ καὶ κληρονόμοι τῆς αἰωνίου ζωῆς· «ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον».

Β' Κυριακῇ τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ.

(Ἰωάν. η' 19—37).

Οὗτος ὁφίαις, τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν Σαββάτων ¹⁾, καὶ

1) Σάββατα ἢ Σάββατον ὀνομάζουσιν οἱ Ἑβραῖοι τὴν ἑβδομάδα· ὥστε μία τῶν Σαββάτων εἶνε ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος, ἥτοι ἡ Κυριακὴ. Περὶ τὸ ἐσπέραις λοιπὸν τῆς Κυριακῆς παρουσιάσθη ὁ ἀναστάς Ἰησοῦς εἰς τοὺς μαθητὰς του, οἵτινες ἦσαν συνηγροσμένοι εἰς ἀνώγειον οἰκίας τινὲς, ἔχοντες ἑσθλὴν τῇ θύρᾳ κεκλεισμένην, διότι ἐφροδύντο τοὺς Ἰουδαίους.

τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἰρήνῃ ὑμῖν. Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ. Ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸ Κύριον. Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πάλιν, Εἰρήνῃ ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ πέμπετε ὑμᾶς. Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησε καὶ λέγει αὐτοῖς, Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον· Ἄν τινων ἀρῆτε ¹⁾ τὰς ἀμαρτίας, ἀφίενται ²⁾ αὐτοῖς· ἂν τινων κρατῆτε, ³⁾ κεκράτηνται. Θωμᾶς δέ, εἰς ἐκ τῶν δώδεκα ὁ λεγόμενος διδύμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν, ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς. Ἐλέγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί. Ἐωράκαμεν τὸν Κύριον. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσίν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἡλῶν, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἡλῶν, καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω. Καὶ μετ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. Ἐρχεται ὁ Ἰησοῦς, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν· Εἰρήνῃ ὑμῖν. Εἰτα λέγει τῷ Θωμᾶ· Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου· καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευρὰν μου· καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὁ Κύριός μου, καὶ ὁ Θεός μου. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὅτι ἐώρακάς με πεπιστευκάς· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες. Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῷ μαθητῶν αὐτοῦ, ἀ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. Ταῦτα δὲ γέγραπται, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

Παρατηρήσεις.

Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐμφανισθεὶς εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐδεβαίωσε τὴν ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ ἀνάστασιν. Τὴν εἰρήνην, τὴν ὁποίαν

(1) ἀ φ ἦ τ ε = συγχωρήσητε. 2) ἀ φ ἰ ε ν τ α ι = εἰς συγκαχωρημένα. 3) Κ ρ α τ ῆ τ ε = ἔδεν συγχωρήτε. 4) Σ η μ ε ῖ α = θαύματα.

ἔδιδεν εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ὅτε ἐμελλε νὰ χωρισθῇ ἀπ' αὐτῶν διὰ τοῦ θανάτου (Ἰωάν. ιδ' 27), δίδει καὶ νῦν εἰς αὐτοὺς λέγων, Εἰρήνη ὑμῖν. Εἶνε δὲ ἡ εἰρήνη αὕτη ἡ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ καταλλαγὴ καὶ συμφιλίωσις τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸν Θεόν, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου εἶχον χωρισθῇ διὰ τῆς ἁμαρτίας· εἶνε ἡ εἰρήνη καὶ γαλήνη τῆς ψυχῆς, ἥτις προέρχεται ἐκ τῶν καλῶν ἔργων, εἰς τὰ ὁποῖα ὁδηγεῖ ἡ πίστις εἰς Χριστόν· εἶνε ἡ εἰρήνη τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἀλλήλους, εἰς τὴν ὁποίαν ὁδηγεῖ ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη. Ὁ Σωτὴρ ἐμφανισθεὶς εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ μετέδωκεν εἰς αὐτοὺς Πνεῦμα ἅγιον, ἐνέπνευσεν εἰς αὐτοὺς νέαν πνευματικὴν δύναμιν καὶ ζωὴν, ἀνέδειξεν αὐτοὺς ἱκανοὺς διὰ τὸ μέγα καὶ θεῖον ἀποστολικὸν ἔργον, νὰ κηρύξωσι δηλαδὴ εἰς τὸν κόσμον τὰς ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου, νὰ ἐπιστρέψωσι τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῆς πλάνης καὶ νὰ συγχωρήσωσι τὰς ἁμαρτίας τῶν μετανοούντων καὶ πιστευόντων εἰς Χριστόν. Ὁ Θωμᾶς δὲν ἦτο παρὼν κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Ἰησοῦ διὰ τοῦτο δὲν πιστεύει. Ἀλλ' ὅτε μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ἐνεφανίσθη καὶ πάλιν ὁ Ἰησοῦς εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ὁ Θωμᾶς εἶδεν ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ σταυρωθεὶς καὶ ταρεῖς Ἰησοῦς, ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν εἰπὼν· Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου. Ἡ ἀπιστία τοῦ Θωμᾶ εἶνε διδακτικὴ. Ὁ Θωμᾶς ἠπίσταντο, εἶχε διαταγμοὺς καὶ ἀμφιβολίας, ἐπεθύμει νὰ πεισθῇ περὶ τῆς ἀληθείας τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου· ὅταν οὖν εἶδε τὸν ἀναστάντα Ἰησοῦν, δὲν ἀμφιβάλλει πλέον, πιστεύει καὶ ἀναφωνεῖ· Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου. Αἱ ἀμφιβολίαι καὶ οἱ διαταγμοί, ὅταν προέρχονται ἀπὸ εἰλικρινοῦς ἀγάπης πρὸς τὴν ἀλήθειαν, εἶνε ὠφέλιμοι, ὁδηγοῦσιν ἀσφαλέστερον εἰς τὴν ἀλήθειαν, ἐνισχύουσιν ἐτι μᾶλλον τὴν πίστιν. Ὁ Θωμᾶς εἶδε τὸν ἀναστάντα Ἰησοῦν καὶ ἐπίστευσεν· ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς βλέπομεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς δὲν ἀπέθανεν, ἀλλὰ ζῇ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ἡ θεία αὐτοῦ διδασκαλία ἡ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ περιεχομένη κατέχει τὴν δύναμιν νὰ ἀνίστα τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τοῦ τάφου τῆς ἁμαρτίας καὶ νὰ ὁδηγῇ αὐτοὺς εἰς τὴν ἀληθῆ ζωὴν καὶ εὐτυχίαν. Ἀς μελετῶμεν τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ θὰ εὕρωμεν ἐν αὐτῷ τὴν ἀρίστην

ἀπόδειξιν τῆς πίστεως ἡμῶν, καὶ εὐτυχεῖς θὰ ἀναφωνῶμεν, ὡς ὁ Θωμᾶς· Ὁ Κύριός μου, καὶ ὁ Θεός μου

Γ' Κυριακὴ τῶν Μυροφόρων.

(Μάρκ. ιε', 43—47 καὶ ς'. 1—18).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἔλθων Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας ¹⁾, εὐσχήμων βουλευτής, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθε πρὸς Πιλάτον, καὶ ᾔτησεν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ δὲ Πιλάτος ἐθαύμασεν, εἰ ἤδη τέθηκε· καὶ προσκαλεσάμενος τὸν Κεντυρίωνα ²⁾ ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ πάλαι ἀπέθανε. Καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ Κεντυρίωνος, ἐδώκεν αὐτὸν τὸ σῶμα τῷ Ἰωσήφ. Καὶ ἀγοράσας σινδόνα, καὶ καθελὼν αὐτόν, ἐνείλησε τῷ σινδόνι ³⁾, καὶ κατέθηκεν αὐτόν ἐν μνημείῳ ⁴⁾, ὃ ἦν λεηλατούμενον ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισε λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου. Ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία ἡ Ἰωσήφ, ἐθεώρουν ποῦ τίθεται. Καὶ διαγενόμενος τοῦ Σαββάτου ⁵⁾, Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Τακώδου καὶ Σαλώμῃ ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. Καὶ λίαν πρῶτ' τῆς μιᾶς Σαββάτων ἐρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου, καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς· Τίς ἀποκυλίσει ὑμῖν

(1) Ὁ Ἰωσήφ, ἐκ τῆς πόλεως Ἀριμαθαίας καταγόμενος, ἦτο ἐπίσημος μέλος τοῦ συνεδρίου (εὐσχήμων βουλευτής), ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, περιέμενε δὲ τὴν ἐλευσίαν τοῦ Μεσσίας, καὶ ἐμαρτύρετο παρὰ τῷ Ἰησοῦ, δὲν συνεφώνησε δὲ πρὸς τὰ λοιπὰ μέλη τοῦ συνεδρίου ἐν τῇ καταδίκῃ αὐτοῦ. Τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ ἐζήτησε νὰ ἐνταφίσῃ τὸ ἐσπέρως τῆς Παρασκευῆς, τῆς ἡμέρας δηλαδὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξέπνευσεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. 2) Κεντυρίωνα = ἑκατόνταρχον. 3) Καὶ καθελὼν... ἐνείλησε, = καὶ καταβιάσας ἐτόλμει διὰ τῆς σινδόνης. 4) Νέον μνημεῖον, κείμενον ἐν κήπῳ πλησίον τοῦ τόπου, ἐνθα ἐσταυρώθη ὁ Χριστός· ἦτο τεχνητὸν σπήλαιον λεηλατούμενον ἐπὶ βοάχου, ἡ δὲ εἰσόδος αὐτοῦ ἐκλείετο διὰ λίθου στρογγυλοῦ. 5) Διαγενόμενος τοῦ Σαββάτου, μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ Σαββάτου, ὅτε ἔρχεται ἡ ἀπομηνί ἡμέρα, ἥτις ἡ Κυριακή.

τόν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου ; Καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀποκεκώλισται ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. Καὶ εἰσελθούσαι εἰς τὸ μνημεῖον, εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιotois, περιβεβλημένον στολὴν λευκάν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν¹⁾. Ὁ δὲ λέγει αὐταῖς· Μὴ ἐκθαμβήσεθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρενὸν τὸν ἐσταυρωμένον ; Ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἐθήκαν αὐτόν. Ἄλλ' ὑπάγετε, εἰπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ, ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτόν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. Καὶ ἐξελθούσαι ταχύ, ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου· εἶχε δὲ αὐτὰς τρόμος καὶ ἐκστασις καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον· ἐφοβούντο γάρ.

Παρατηρήσεις.

Θαυμάζομεν ἐνταῦθα τὴν πίστιν τοῦ Ἰωσήφ, ὅστις, καίτοι κατεῖχεν ὑψηλὸν ἀξίωμα παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις (ἦτο μέλος τοῦ συνεδρίου), οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐκαίνοντο κατὰ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, τολμᾷ καὶ ζητεῖ τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Πιλάτου καὶ ἐν εὐλαβείᾳ καὶ εὐγνωμοσύνῃ ἐνταφιάζει σεμνοπρεπῶς τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, οὕτινος ἦτο μαθητὴς ἐν τῷ κρυπτῷ. Ἀλλὰ θαυμασμοῦ ἀξία εἶνε καὶ ἡ πίστις τῶν γυναικῶν, αἵτινες ἀνώτεραι δειχθεῖσαι τῆς γυναικείας ἀσθενείας, ἐτόλμησαν νὰ ἐπισκεφθῶσι πρῶται τὸν τάφον τοῦ Ἰησοῦ, φέρουσαι μῦρα καὶ ἀρώματα, ἵνα κατὰ τὴν Ἰουδαϊκὴν συνήθειαν ἀλείψωσι δι' αὐτῶν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, ἐξ οὗ καὶ μυροφόροι ἐκλήθησαν. Τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰωσήφ καὶ τῶν μυροφόρων δεικνύει ὅτι ἡ ἀληθὴς πίστις καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον ἀνώτερον ἑαυτοῦ, ἐμπνέει δύναμιν καὶ θάρρος πρὸς πᾶν καλόν, καὶ ἀναδεικνύει ἀληθεῖς ἥρωας. Τοιαύτην πίστιν ὀφείλει νὰ ἔχῃ πᾶς ἀληθὴς χριστιανός, καὶ ἀντὶ μύρων νὰ προσφέρει εἰς τὸν ὑπὲρ ἡμῶν σταυρωθέντα καὶ ἀναστάντα τὰ καλὰ αὐτοῦ ἔργα· διότι τοιαύτην πίστιν ζητεῖ

3) Ἐξεθαμβήθησαν = Ἐτρόμαξαν.

παρὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ Σωτὴρ λέγων· «Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς».

Εἰς Ἀρμαθὴ τῆς Σαμαρείας.

(Ἰωάν. δ', 5—42).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας, λεγομένην Σιχάρ, πλησίον τοῦ χωρίου, ὃ ἔδωκεν Ἰακώβ Ἰωσήφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. Ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ¹⁾. Ὁ οὖν Ἰησοῦς, κεκοπιᾷκως ἐκ τῆς ὁδοπορίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ²⁾. Ὥρα ἦν ὥσει ἕκτη. Ἐρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλήσαι ὕδωρ· λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Δός μοι πίνειν. (Οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεηλθῆσαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσι). Λέγει οὖν αὐτῇ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρεῖτις· Πῶς σὺ, Ἰουδαῖος ὢν, παρ' ἐμοῦ πίνειν αἰτεῖς οὕτης γυναικὸς Σαμαρεῖτιδος ;³⁾ Οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρεῖταις. Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ⁴⁾· Εἰ ᾔδεις τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίς ἐστίν ὁ

1) Πηγὴ ἡ ἑστὶν τοῦ Ἰακώβ ἀνομάζεται, διότι ὁ Ἰακώβ ἔφραγεν αὐτό.

2) Ὥρα ἕκτη, ἦτοι δωδεκάτη, μεσημέρια. Οἱ Ἰουδαῖοι ἠρέθουν τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς ἑκτῆς πρωΐνης· οὕτω ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας, ἦτο ἡ ἑνῆτη, ὥρα ἕκτη ἡ δωδεκάτη, καὶ οὕτω καθέτη· μέχρι τῆς ἑκτῆς ἰσχυρὴν, ὅτε ἔλεγον ἡ ἡμέρα καὶ ἔρχετο ἡ νύξ.

3) Οὐ γὰρ συγχρῶνται . . . Οἱ Σαμαρεῖταις ἦσαν κράμα ἐκ παλαιῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ εἰδωλελατρῶν, τοὺς ὁποίους οἱ Ἰουδαῖοι ἐθιμωρῶν σχηματικούς καὶ δὲν εἶχον καρμίαν κοινωνίαν πρὸς αὐτούς.

4) Εἰ ᾔδεις . . . δωρεάν τοῦ Θεοῦ καλεῖ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων ἐκ τοῦ Χριστοῦ.

λέγων σοι· Δός μοι πίνειν, σὺ ἂν ᾔτησας αὐτόν, καὶ ἐδώκεν ἂν σοι ὕδωρ ζῶν. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Κύριε, οὐτε ἀντήμα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶ βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; Μὴ σὺ μεῖζων εἰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιε, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· Πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου, διψήσει πάλιν· ὃς δ' ἂν πῖν ἐκ τοῦ ὕδατος, οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα· ἀλλὰ τὸ ὕδωρ, ὃ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου ¹⁾ εἰς ζωὴν αἰώνιον. Λέγει πρὸς αὐτόν ἡ γυνή· Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ, μηδὲ ἐρχώμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ὑπάγε, φώνησον τὸν ἄνδρα σου, καὶ ἔλθε ἐνθάδε. Ἀπεκρίθη ἡ γυνή καὶ εἶπεν· Οὐκ ἔχω ἄνδρα. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Καλῶς εἶπας· ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω· πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες· καὶ νῦν ὃν ἔχεις, οὐκ ἐστὶ σου ἄνθρωπος· τοῦτο ἀληθὲς εἶρηκας. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Κύριε, θεωρῶ, ὅτι προφήτης εἰ σὺ. Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱερουσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος, ὅπου δεῖ προσκυνεῖν. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Γύναι, πιστεύσόν μοι, ὅτι οὗτε ²⁾ ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὐτε ἐν Ἱερουσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρὶ. Ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἶδατε· ἡμεῖς προσκυνούμεν ὃ οἶδαμεν· ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν. Ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστίν, τε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνῶνται προσκυνήσουσι τῷ

1) Ὑδατος ἀλλομένου· εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἥτοι ὕδατος ἀναβλύζοντος εἰς ζωὴν αἰώνιον· οὕτως ἀναβλύζει ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ, διότι ἀναγεῖ εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν τοὺς πιστεύοντας εἰς αὐτήν.

2) Ἐν τῷ ὄρει τούτῳ = τῷ Γαριζίν, ὅρα· τῆς Σαμαρείας, ὅπου οἱ Σαμαρεῖται ἐλάτρευον τὸν θεόν.

πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιοῦτους ζητεῖ τοὺς προσκυνούντας αὐτόν. Πνεῦμα ὁ Θεός· καὶ τοὺς προσκυνούντας αὐτόν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται, ὃ λεγόμενος Χριστός. Ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ εἰμι ὁ λαλῶν σοι. Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἐθαύμασαν ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει. Οὐδεὶς μὲντοι εἶπε· Τί ζητεῖς· ἢ τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; Ἀρῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνή, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις· Δεῦτε, ἴδετε ἄνθρωπον, ὃς εἶπέ μοι πάντα, ὅσα ἐποίησα· μήτι αὐτός ἐστιν ὁ Χριστός; Ἐξῆλθον οὖν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἡρώτων αὐτόν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· ¹⁾ Ραββί, φάγε. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐγὼ βρώσιν ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἶδατε. Ἐλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους· Μή τις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἐμὸν βρώμα ἐστίν· ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. Οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ²⁾ ἐτι τετράμηνός ἐστι, καὶ ὁ θερισμός ἔρχεται; Ἰδοὺ λέγω ἡμῖν, ἐπάρκατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ³⁾ ὅτι λευκαὶ εἰσι πρὸς θερισμὸν ἤδη. Καὶ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα ὁ σπει-

1) Ρ 661 = διδάσκαλε· οὕτως ἐκάλεον τὸν Κύριον ὁ λαὸς καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ χάριν σαραφου.

2) Ἐτι τετράμηνον, δηλαδὴ παρῆλθεν ὁ τέταρτος μῆς ἀπὸ τῆς σκορίας καὶ ὁ θερισμός ἔρχεται.

3) Λευκαὶ αἰς πρὸς θερισμόν, διὰ τῆς μεταφορικῆς ταύτης φράσεως ὁ Ἰησοῦς ἤθελε νὰ εἴπῃ ὅτι οἱ Σαμαρεῖται ἦσαν ἤδη ἕτοιμοι νὰ δεχθῶσι τὸ Εὐαγγέλιον.

ρων ἡμοῦ χαίρειν καὶ ὁ θερίζων. Ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀληθινός, ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων. Ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασι, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε. Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκεῖνης πολλοὶ τῶν Σαμαρειτῶν ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς, μαρτυρούσης· Ὅτι εἶπέ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα. Ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαριῖται, ἡρώτων ¹⁾ αὐτὸν μέναι παρ' αὐτοῖς, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. Καὶ πολλῶν πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον· Ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλίαν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός.

Παρατηρήσεις.

Ὁ Ἰησοῦς, ὅστις ἦτο ὁλος ἀγάπη, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συμμερίζηται τὴν θανάσιμον ἔχθραν, ἥτις ὑπῆρχε μεταξὺ Σαμαρειτῶν καὶ Ἰουδαίων· ἦλθε νὰ διδάξῃ πάντας τὴν ἀληθῆ θρησκείαν καὶ νὰ ὁδηγήσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ἀρετὴν. Διὰ τοῦτο ἰδὼν τὴν ἀμαρτωλὴν Σαμαριτίδα ἀντλοῦσαν ὕδωρ ἐκ τοῦ φρέατος ζητεῖ παρ' αὐτῆς ὕδωρ, καὶ λαμβάνει ἐκ τούτου ἀφορμὴν νὰ διδάξῃ καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ αὐτὴν εἰς τὴν εὐθείαν ὁδόν. Ὑδὼρ ζῶν ὠνόμασε τὴν διδασκαλίαν τοῦ ὁ Ἰησοῦς, ἵνα δείξῃ ὅτι καθὼς τὸ ὕδωρ καταπαύει τὴν σωματικὴν δίψαν, οὕτω καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ καταπαύει τὴν πνευματικὴν δίψαν καὶ ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ παρέχει οὕτω τὴν ἐσωτερικὴν ἀνάπαυσιν καὶ γαλήνην τῆς ψυχῆς. Ἀποκρινόμενος ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν ἐρώτησιν

τῆς Σαμαριτιτῆδος λέγει ὅτι οὔτε οἱ Ἰουδαῖοι οὔτε οἱ Σαμαριῖται ἐλάτρουον ὀρθῶς τὸν Θεόν· διότι ἐλάτρουον αὐτὸν ἐν ὁρισμένῳ τόπῳ (οἱ Ἰουδαῖοι ἐν Ἱερουσολύμοις καὶ οἱ Σαμαριῖται ἐν Γαριζίν) καὶ δι' ὀλικῶν θυσιῶν· ὁ Θεός, λέγει ὁ Ἰησοῦς, εἶνε πνεῦμα, ἄρα πανταχοῦ παρὼν, καὶ διὰ τοῦτο πανταχοῦ δύνανται οἱ ἄνθρωποι νὰ λατρεύωσιν αὐτόν· οφείλουσι δὲ νὰ λατρεύωσιν αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ, ἥτοι πνευματικῶς, εἰλικρινῶς, ἀνυψοῦντες καὶ νοῦν καὶ καρδίαν εἰς τὸν Θεόν, ποιοῦντες ἔργα ἀγαθὰ. Ὁ Ἰησοῦς καλεῖ τροφὴν αὐτοῦ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς θείας αὐτοῦ ἀποστολῆς ἐν τῷ κόσμῳ δεικνύων ὅτι πᾶς ἀληθὴς χριστιανὸς ὡς τροφὴν αὐτοῦ πρέπει νὰ θεωρῇ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντός του. Ὁ Σωτὴρ προλέγει εἰς τοὺς μαθητάς του, ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ θὰ ἐξαπλωθῇ εἰς τὸν κόσμον· αὐτὸς ἐσπείρει τὸν σπόρον τοῦ Εὐαγγελίου, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῦ θὰ θερίσωσι, θὰ ἱδῶσι τὸ Εὐαγγέλιον ἐξαπλούμενον· τοῦτο δὲ καὶ συνέβη τῷ ὄντι. Δύο ἡμέρας ἔμεινεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν πόλιν τῶν Σαμαρειτῶν, καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν ὡς τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου, ἀκούσαντες τὴν διδασκαλίαν τοῦ. Ἀλλὰ καὶ μεθ' ἡμῶν μένει πάντοτε ὁ Ἰησοῦς διὰ τοῦ Εὐαγγελίου, ἐν τῷ ὁποίῳ περιλαμβάνεται ἡ θεία διδασκαλία τοῦ· ἀκούοντες αὐτὴν, καὶ ἐφαρμόζοντες ἐν τῷ βίῳ ἡμῶν, δὲν εἶνε δυνατόν ἢ νὰ λέγωμεν ὡς οἱ Σαμαριῖται· «Οὗτος εἶνε ἀληθῶς ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός».

Ζ' Κυριακὴ τῶν Ἀγίων Πατέρων.

(Ἰωάν. ιζ', 1—13).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐπάρας ¹⁾ ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς

1) Ἐρώτων = παρεκάλουν.

1) Ἐπάρας = Ὑψώσας.

αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν, εἶπε· Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, δόξα-
σόν σου τὸν Υἱόν, ἵνα καὶ ὁ Υἱός σου δοξάσῃ σε. Καθὼς
ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν ¹⁾ πάσης σαρκός, ἵνα, πᾶν ὃ δέδω-
κας αὐτῷ, δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. Αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ
αἰώνιος ζωὴ, ἵνα ²⁾ γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν,
καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. Ἐγὼ σε ἐδόξασα ἐπὶ
τῆς γῆς· τὸ ἔργον ἐτελείωσα, ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω.
Καὶ νῦν δόξασόν με σύ, Πάτερ, παρὰ παντὶ τῷ δόξῃ ἣ
εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. Ἐρανέρωσά σου
τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις, οὓς δέδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου·
σοὶ ἦσαν καὶ ἐμοὶ αὐτοὺς δέδωκας, καὶ τὸν λόγον σου τε-
τήρηκας. Νῦν ἐγνώκαν ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι, παρὰ
σοῦ ἐστίν, ὅτι τὰ ῥήματα, ἃ δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς·
καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἐγνώσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλ-
θεν, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. Ἐγὼ περὶ αὐ-
τῶν ἔρωτῶ· σὺ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδω-
κάς μοι, ὅτι σοὶ εἰσὶ. Καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σὰ ἐστί, καὶ τὰ
σὰ ἐμὰ· ³⁾ καὶ δεδόχμαί ἐν αὐτοῖς. ⁴⁾ Καὶ οὐκ ἔτι εἰμὶ
ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἰσὶ, καὶ ἐγὼ πρὸς
σὲ ἔρχομαι. Πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί
σου, οὓς δέδωκάς μοι, ⁵⁾ ἵνα ὦσιν ἐν, καθὼς ἡμεῖς. Ὅτε

1) Πάσης σαρκός = παντός ἀνθρώπου· ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ὁ
Ἰησοῦς ἔμελλε νὰ ἐπιστήσῃ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν καὶ δύναμιν
ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα ἐπὶ ἐκείνους, οἵτινες ἔμελλον νὰ πιστεύσω-
σιν εἰς αὐτόν.

2) Γινώσκωσί σε = ἀποδεχθῶσι, πιστεύσωσιν εἰς σέ.

3) Δεδόχασμαι ἐν αὐτοῖς, ἔχω ἐν τοῖς μαθηταῖς μου, οἵτινες
μὲ ἐγνώσαν καὶ ἐπίστευσαν εἰς ἐμὲ καὶ μέλλουσι νὰ κηρύξωσι τὴν διδασκα-
λίαν μου εἰς τὸν κόσμον καὶ νὰ δοξάσωσι δι' αὐτῶν.

4) Καὶ οὐκ ἔτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, διότι ἐγγύτατος εἶναι ὁ θά-
νατος αὐτοῦ.

5) Ἴνα ὦσιν ἐν, ἥτοι ἡνωμένοι ἐν τῇ εἰς Θεὸν πίστει καὶ τῇ πρὸς
ἀλλήλους ἀγάπῃ.

ἤμην μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν
τῷ ὀνόματί σου· οὓς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ
αὐτῶν ἀπώλετο, ¹⁾ εἰμὶ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ²⁾ ἵνα ἡ
Γραφὴ πληρωθῇ. Νῦν δὲ πρὸς σὲ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ
ἐν τῷ κόσμῳ ἵνα ἔχωσι τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην
ἐν αὐτοῖς.

Παρατηρήσεις.

Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν μέλλων νὰ σταυρωθῇ δίδει τὰς τελευ-
ταίας αὐτοῦ συμβουλὰς εἰς τοὺς μαθητάς του καὶ ὡς ἀληθὴς
πατὴρ παρηγορεῖ αὐτοὺς καὶ ἐνισχύει εἰς τὸ μέγα καὶ δυσ-
χερές ἔργον. Εἰτα δὲ ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐ-
ρανόν, λέγει ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα, ἵνα ὁ Ἰησοῦς διὰ τοῦ θανά-
του αὐτοῦ δοξασθῇ, ἀπερχόμενος εἰς τὸν οὐράνιον αὐτοῦ
Πατέρα, παρὰ τῷ ὁποίῳ ὑπῆρχε πρὶν εἰλθῇ εἰς τὸν κόσμον·
ἐδόξασε δὲ καὶ τὸν οὐράνιον αὐτοῦ πατέρα, διότι ἐκπληρώ-
σας τὴν θέλαν αὐτοῦ ἀποστολῇ ἐφανέρωσεν εἰς τὸν κόσμον
τὸν μόνον ἀληθινόν Θεόν. Εὐχεταὶ πρὸς τὸν Θεόν, ὅπως
διατηρήσῃ τοὺς μαθητάς του ἐν τῇ πίστει εἰς τὸ ὄνομα αὐ-
τοῦ καὶ ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους ἐνότητι καὶ ἀγάπῃ. Προσεύ-
χεται δὲ ὁ Ἰησοῦς ἰδιαιτέρως περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ,
ὅχι διότι ἀδιαφορεῖ πρὸς τὸν κόσμον, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου ἦλθε
νὰ πάθῃ καὶ νὰ ἀποθάνῃ, ἀλλὰ διότι ἰδιαιτέρας ἐνισχύσεως
ἀνάγκην ἔχουσιν οἱ μαθηταὶ του, οἵτινες μετὰ τὸν θάνατόν
του ἔμελλον νὰ διωχθῶσι μέχρι θανάτου κηρύττοντες τὸ

1) Υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἥτοι ἀπωλεῖας. Νοεῖται ὁ προδότης
Ἰούδας.

2) Ἴνα ἡ Γραφὴ πληρωθῇ, διὰ τῆς ἀπωλείας τοῦ Ἰούδα ἐκπλη-
ρώθη ἡ προφητεία ἡ ἀναφέρουσα ἐν Ψαλμ. γ' 8. «Γενθήτωσαν αἱ ἡμέ-
ραι αὐτοῦ ὀλέγει, καὶ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ ἴδω ἑτεροί».

Εὐαγγέλιον. Ἐκαστος ἐξ ἡμῶν ἔχει ὀρισμένον τινὰ σκοπὸν ἐν τῷ κόσμῳ. Εὐτυχὴς ἐκεῖνος, ὅστις εἰς τὸ τέλος τοῦ βίου του ἀρριζόμενος, δύναται νὰ εἰπῇ ὡς ὁ Ἰησοῦς πρὸς τὸν Θεόν· «Τὸ ἔργον ἐτελείωσα ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω». Τὸν ἐπὶ γῆς δὲ σκοπὸν δύναται εὐχερῶς νὰ ἐκπληρώσῃ ὁ χριστιανὸς, όταν πιστεύῃ ἀπὸ καρδίας εἰς τὸν μόνον ἀληθινόν Θεόν καὶ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ όταν τὴν πίστιν αὐτοῦ δεικνύῃ διὰ τῆς ἐνεργου καὶ ζωτικῆς χριστιανικῆς ἀγάπης. «Αὕτη ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσιν σε τὸν μόνον ἀληθινόν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν».

Η' Κυριακὴ τῆς Ἀγίας Πεντηκοστῆς.

(Ἰωάν. ζ'. 37—53 καὶ η' 12).

1) Τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἐορτῆς εἰστέθειται ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔκραξε λέγων· Ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με, καὶ πινέτω· ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ 2) ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ βεβούσουσιν ὕδατος ζῶντος.

1) Τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἐορτῆς, εἴτε ἡ ἐορτὴ τῆς σκηνοπηγίας, ἥτις τελευτῶν ἐπὶ ἀνέμνησιν τῆς ὑπὸ σκηνῆς διακρονῆς τῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ ἐρήμῳ, διήρκει 8 ἡμέρας, τῶν ὁποίων ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία ἦσαν αἱ ἐπιστημοτεραι, τελευμένων κατ' αὐτὰς τὰ λοιπὰ ἐκτάκτων καὶ εὐφροσύνων· ἐκαλεῖτο καὶ ἐορτὴ τῆς συγκομιδῆς, διότι κατ' αὐτὴν οἱ Ἰουδαῖοι ἠγαρόσταν τῷ Θεῷ διὰ τοὺς καρποὺς καὶ τὰς προσόδους, ἃς ἔδωκεν αὐτοῖς. Κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν οἱ ἱερεῖς φέροντες ὕδωρ ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ Σιλόμ ἐπὶ τὸν ναόν, κατέχευον αὐτὸ ἐπὶ τῶν θυμῶν εἰς δαῖγμα καθαρισμοῦ ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

2) Ἐκ τῆς κοιλίας = ἐκ τῆς καρδίας· ἔπει ὁ πιστεύων εἰς Χριστὸν φονεζόμενος ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος διὰ πράγ. ἔργα ἐδηλοῦνται αὐτὸς εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ Πνεύματος, οὗ ἐμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν· 1) οὕτω γὰρ ἦν Πνεῦμα Ἅγιον, ὅτι ὁ Ἰησοῦς 2) οὐδέπω ἐδοξάσθη. Πολλοὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄχλου, ἀκούσαντες τὸν λόγον ἔλεγον· Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ Προφήτης. Ἄλλοι ἔλεγον· Οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός. Ἄλλοι δὲ ἔλεγον· Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστός ἐρχεται; οὐχὶ ἡ γραφή εἶπεν, ὅτι 3) ἐκ τοῦ σπέρματος Δαυὶδ, καὶ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς κώμης, ὅπου ἦν Δαυὶδ, ὁ Χριστός ἐρχεται; Σχίσμα οὖν ἐν τῷ ὄχλῳ ἐγένετο δι' αὐτόν. Τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν· ἀλλ' οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτόν τὰς χεῖρας. Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους· καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι· Διατί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; Ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται· Οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος. Ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι· Μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; μὴ τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν, ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; ἀλλ' ὁ ὄχλος οὗτος, ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον, 4) ἐπικατάρατοί εἰσι. Λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτούς, ὁ ἔλθων νυκτός πρὸς αὐτόν, εἰς ὧν ἐξ αὐτῶν· Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, ἐάν μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρότερον, καὶ γνῶ τί ποιεῖ; Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτοῖς·

1) Οὕτω γὰρ ἦν πνεῦμα ἅγιον, ὅν εἶχεν αἰετὶς ἐπιροῦνται τὸ ἅγιον Πνεῦμα.

2) Οὐδέπω ἐδοξάσθη, διότι ὁ Ἰησοῦς ἐμελλε νὰ δοξασθῇ διὰ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ, καὶ ἰδίως διὰ τῆς ἐπιροῦνται τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

3) Ἐκ τοῦ σπέρματος = ἐκ τοῦ γένους.

4) Ἐπικατάρατοι· οἱ Φαρισαῖοι ἐν τῷ φθόνῳ αὐτῶν καταρῶνται καὶ ἀπειλοῦσι τὸν ὄχλον, ὅστις ἀγνοῶν δῆθεν τὸν Μωσαϊκὸν νόμον ἐπίστευσεν εἰς Χριστόν.

Μὴ καὶ σύ¹⁾ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἐρευνήσον καὶ ἰδὲ ὅτι
προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐγγήγερται. Πάλιν οὖν αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε, λέγων· Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου·
ὁ ἀκολουθῶν ἐμοί, οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ'
ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς.

Παρατηρήσεις

Ἐορτάζομεν σήμερον ἑορτὴν μεγάλην, τὴν ἐπιφῶντιον
τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τοὺς Ἀποστόλους, ἥτις ἐγένετο
πεντήκοντα ἡμέρας μετὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου καὶ
ἐκλήθη διὰ τοῦτο πεντηκοστή. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην
ἐκήρυξε πρῶτος τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὁ ἀπό-
στολος Πέτρος καὶ τρεῖς χιλιάδες Ἰουδαῖοι ἐπίστευσαν εἰς
Χριστόν, καὶ οὕτως ἰδρύθη ἡ πρώτη χριστιανικὴ Ἐκκλησία
ἐν Ἱεροσολύμοις. Ἐκτοτε ἤρχισαν οἱ Ἀπόστολοι νὰ κηρύτ-
τῃσι τὸ Εὐαγγέλιον κατὰ πρῶτον εἰς τοὺς Ἰουδαίους καὶ
ἔπειτα εἰς τοὺς ἐθνικούς, τὸ αὐτὸ δὲ ἐπραῖξαν καὶ οἱ διάδο-
χοι αὐτῶν· καίτοι δὲ μακροὶ καὶ φοβεροὶ διωγμοὶ ἐπὶ τρεῖς
ὅλους αἰῶνας διαρκέσαντες ἠγέρθησαν ἐναντίον τῶν χριστια-
νῶν, τὸ Εὐαγγέλιον ἐξηπλώθη πανταχοῦ καὶ ἐθριάμβευσεν·
ἡ ἐξάπλωσις δὲ αὕτη καὶ ὁ θρίαμβος τοῦ Εὐαγγελίου ἀπο-
δεικνύει τὴν ἀλήθειαν καὶ θεϊότητα αὐτοῦ. Ἡ Πεντηκοστή
εἶνε ἡ μὴ Κυριακὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι
κλίνομεν γόνυ εἰς τοὺς Ναζάρους, ἐνθα ἀναγινώσκονται εὐχαὶ
ὕψιλα καὶ ὠραῖαι. Κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας τῶν
Ἰουδαίων, ἥτις συμπίπτει πρὸς τὴν Πεντηκοστὴν ἡμῶν, ὁ

1) Ἐκ τῆς Γαλιλαίας, φαίνεται ὅτι πολλοὶ ἠγνόουν τὴν ἐν τῇ
Βηθλεὲμ γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐκάλουν αὐτὸν Γαλιλαῖον, διότι ἡ μήτηρ
αὐτοῦ ἔμενεν ἐν Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας.

Ἰησοῦς διδάσκων ἐν τῷ Ἱερῷ εἶπεν ὅτι, ὅστις πιστεύει εἰς
αὐτόν, θὰ λάβῃ ἄφθονον τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ
θὰ πράξῃ ἔργα σωτηρίας. Ἡ ἀληθὴς πίστις εἰς Χριστόν
ἀναγεννᾷ καὶ σώζει τὸν ἄνθρωπον. Οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φα-
ρισαῖοι ἐκ φθόνου ἀρνούνται τὴν θεῖαν ἀποστολὴν τοῦ Ἰη-
σοῦ καὶ στέλλουσιν ὑπηρέτας ἵνα συλλάβωσι καὶ ἀποκτεί-
νωσιν αὐτόν· ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ἐπιβάλῃ χεῖρα κατὰ
τοῦ δικαίου καὶ ἀναμαρτήτου. Οἱ ὑπηρέται τοῦναντίον,
ἀκούσαντες τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ, ἐπίστευσαν καὶ εἶ-
πον· «Οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος ὡς οὗτος ὁ ἄν-
θρωπος». Ἀς μελετῶμεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἄς ἀκροώμεθα τοὺς
λόγους τοῦ Ἰησοῦ καὶ θὰ πεισθῶμεν ὅτι οὐδέποτε οὕτως
ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὅτι οἱ λόγοι αὐτοῦ εἶνε λόγοι ζωῆς αἰ-
ωνίου. Πόσοι ἀδιαφοροῦσι πρὸς τὴν χριστιανικὴν διδασκα-
λίαν, διότι δὲν ἐμελέτησαν, δὲν ἐγνώρισαν εὐτὴν! Ὁ Ἰη-
σοῦς δὲν εἶνε μόνον ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, ἀλλὰ καὶ τὸ φῶς
τοῦ κόσμου, καὶ ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν δὲν πλανᾶται ἐν τῇ
σκοτίᾳ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἁμαρτίας, ἀλλ' ὁδηγεῖται εἰς
τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ καθίσταται ἄγιος τῆς
αἰωνίου ζωῆς. «Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν
ἐμοί οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς
τῆς ζωῆς.»

Β'.

Τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον.

Α' Κυριακὴ τῶν Ἀγίων Πάτερων.

(Ματθ. ι'. 32—38 καὶ ιβ'. 18—30).

Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· Πᾶς ὅστις ὁμο-
λογῇ ἐν ἐμοί ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω καὶ ἐγὼ

ἐν αὐτῷ ἐμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· Ὅστις δ' ἂν ἀρνήσῃται με ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν καὶ ἐμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ¹⁾ Ὁ φιλὼν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἅγιος, καὶ ὁ φιλὼν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἅγιος, καὶ ὁ ²⁾ οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἅγιος. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι ³⁾, τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς. ⁴⁾ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ⁵⁾ ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ⁶⁾ ὅταν καθίσῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθίσετε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρίνον-

1) Ὁ φιλὼν πατέρα . . . ὁ ἀγαπῶν πατέρα . . . Χάρη τῆς πίστεως ἡμῶν εἶνε πολλὰς ἀνάγκη ν' ἀρνηθῶμεν πᾶν ὅ,τι ἔχομεν ἐπὶ γῆς προσφιλέστερον, γονεῖς, τέκνα, ἀδελφοὺς, τὰ πάντα· ὡς τοῦτο πράττομεν παλαιάκι καὶ χάριν τῆς πατρίδος ἡμῶν. Πίστοι ἐν ἐκείτῃ ἐποχῇ θυσιάζοντα ὑπὲρ τῆς πατρίδος!

2) Ὁς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. Κατὰ συνήθειαν ρωμαϊκὴν, οἱ καταδικαζόμενοι εἰς θάνατον ὑπεχρεούντο νὰ φέρωσιν οἱ ἰδιοὶ τὸ ὄργανον τῆς καταδίκης εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως τῆς ποινῆς. Ἐντεῦθεν ἡ φράσις τοῦ Εὐαγγελίου λαμβάνειν ἢ αἰρεῖν τὸν σταυρὸν σημαίνει: ὅτι ὁ χριστιανὸς πρέπει νὰ εἶνε ἀνώτερος ἐγωισμοῦ καὶ φιλαυτίας, νὰ εἶνε ἑτοιμος νὰ θυσιάσῃ τὰ πάντα καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀρετῆς, ὡς ἐπράξεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν.

3) Τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; Τί θὰ γίνῃ εἰς ἡμᾶς; Τί ἔχομεν ἡμεῖς νὰ περιμένωμεν;

4) Ἀμὴν. Ναί, ἀληθῶς.

5) Ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ σημαίνει καὶ τὴν ἡλικίαν ἀναγέννησιν καὶ τὴν μέλλουσαν κρίσιν. Ἐνταῦθα σημαίνει τὴν μέλλουσαν κρίσιν.

6) Ὅταν καθίσῃ . . . ἔστι, ὅταν παρουσιασθῇ ὡς βασιλεὺς ἑξουσίας καὶ κρατερός.

τες ¹⁾ τὰς δώδεκα φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ. Καὶ πᾶς ὁς ἀρῆκεν οἰκίαν, ἢ ἀδελφοὺς, ἢ ἀδελφάς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς, ἔθηκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἐκτονταπλάσιον αὐτὸν λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ ²⁾ ἔσχατοι πρῶτοι.

Παρατηρήσεις.

Ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ἐορτάζει σήμερον τὴν μνήμην πάντων τῶν ἐξαγιασθέντων διὰ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς τηρήσεως τῶν θείων παραγγελμάτων τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, τῶν ὁποίων τὰ κυριώτατα περιλαμβάνονται ἐν τῇ σήμερον ἀναγνωστικῇ περικοπῇ τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου. Καὶ τιμᾶται μὲν ἰδίᾳ ἡ μνήμη πολλῶν ἁγίων ἐν ὁρισμέναις ἡμέραις τοῦ ἔτους, ἀλλ' ὑπάρχει καὶ πολλοὶ ἅγιοι, ὧν τὰ ὀνόματα ἔμειναν ἀγνωστα, καὶ διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία ὥρισεν ἀπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ νὰ ἐορτάζῃται ἡ μνήμη τῶν ἁγίων πάντων ἀνεξαίρετως· ὥρισθ' δὲ πρὸς τοῦτο ἡ πρώτη Κυριακὴ μετὰ τὴν Πεντηκοστήν, ἥτις εἶνε ἡμέρα τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐκκλησίας, διότι οἱ ἅγιοι διὰ τοῦ ἐνκρέτους αὐτῶν βίου καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως, συνετέλεσαν εἰς τὴν στερέωσιν καὶ τὸν θρίαμβον τῆς Ἐκκλησίας. Ἐν τῇ ἀναγνωστικῇ περικοπῇ τοῦ Εὐαγγελίου παραγγέλλει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν νὰ ὁμολογῶμεν παρρησίᾳ τὴν πίστιν ἡμῶν, διότι

1) Τὰς δώδεκα φυλάς μεταφορικῶς σημαίνει τοὺς πιστοὺς καθόλου· ἡ δὲ ἔννοια εἶνε ὅτι οἱ Ἀπόστολοι θὰ τιμῶσιν ἐξαιρετικῶς ἐν τῇ φιλοφιλίᾳ τοῦ Σωτῆρος.

2) Ἐσχατοὶ πρῶτοι . . . Πολλοὶ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ πρῶτων θὰ εἶνε ἔσχατοι ἐν τῇ μέλλουσῃ κρίσει καὶ τῇ ἀνάστασιν. Ἡ ἀνατίθεται ἡ φράσις εἰς τοὺς Ἰουδαίους καὶ ἔθνικοὺς καὶ σημαίνει ὅτι οἱ ἔθνη, οἵτινες ἐπειροῦντο ἔσχατοι, θὰ πιστεύσωσι πρῶτοι εἰς Χριστόν.

τότε ἡ πίστις ἡμῶν δεικνύεται ἀληθῆς, ἐνισχυόμεθα δ' εὐθὺς καὶ ἡμεῖς ἐτι μᾶλλον ἐν αὐτῇ καὶ διὰ τοῦ ἰδίου ἡμῶν παραδείγματος ἐνισχυόμεν καὶ τῶν ἄλλων τὴν πίστιν. Τοῦτο μάλιστα ἐπραξαν οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ πρῶτοι χριστιανοί, οἵτινες οὐ μόνον ἔχον βίον ἀγνότατον, ἀλλὰ καὶ ὑπέμενον μετὰ καρτερίας διωγμούς καὶ βασάνους καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, ἵνα μὴ ἀρνηθῶσι τὸν Χριστόν. Ὁμολογοῦμεν τὸν Χριστόν οὐ μόνον βαπτιζόμενοι εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ ἐκπληροῦντες τὰ ἐξωτερικὰ θρησκευτικὰ ἡμῶν καθήκοντα, ἀλλὰ καὶ ποιοῦντες ἔργα ἀγαθὰ καὶ ἐν ἀνάγκῃ θυσιάζοντες καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν ὑπὲρ τῆς πίστεως ἡμῶν. Ἀρνούμεθα δὲ τὸν Χριστόν, οὐ μόνον ὅταν δεικνυόμεθα ἀδιάφοροι πρὸς αὐτόν καὶ τὴν θεῖαν αὐτοῦ διδασκαλίαν, ἀλλὰ καὶ ὅταν ζῶμεν βίον ἀντίθετον πρὸς τὰ θεῖα αὐτοῦ παραγγέλματα. Παραγγέλλει ἔπειτα ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ν' ἀγαπῶμεν αὐτόν ὑπὲρ πάντας· καὶ οὐδὲν τοῦτου δικαιοῦτερον, διότι ἅπαιρα εἶνε τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὅποια ὀφείλομεν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, διότι ὁ Χριστὸς ὑπῆρξεν ὁ μέγιστος ἡμῶν εὐεργέτης, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Πῶς δὲ πρέπει νὰ δεικνύωμεν τὴν ἀγάπην πρὸς αὐτόν, τοῦτο εἶπεν αὐτός ὁ Σωτὴρ· « Ἐὰν ἀγαπᾷτε με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσατε ». Ἀγαπῶμεν λοιπὸν τὸν Χριστόν, ὅταν εἴμεθα ταπεινόφρονες καὶ συμπαθεῖς πρὸς τὸν πλησίον, ὅταν ἀγαπῶμεν πάντας καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, ὅταν υπομένωμεν ἀγογγύστας τὰ δεινὰ τοῦ βίου, ὅταν ὑπερνικῶμεν τὰ πάθη ἡμῶν καὶ εἴμεθα ἐτοιμοὶ νὰ πάθωμεν καὶ ν' ἀποθάνωμεν ὑπὲρ τοῦ πλησίον, ὡς αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν ἐπραξε. « Καὶ ὅς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου οὐκ ἔστι μου ἄξιος ». Εὐτυχεῖς οἱ ἀκολουθοῦντες πιστῶς τὰ θεῖα παραγγέλματα τοῦ Σωτῆρος, διότι δι' αὐτῶν καὶ τὴν ἐνταῦθα καὶ τὴν μέλλουσαν αὐτῶν εὐδαιμονίαν ἐξασφαλίζουν.

Κριμακὴ Δευτέρα

(Ματθ. 8' 18—23).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ περιπατῶν ὁ Ἰησοῦς παρὰ τὴν θάλασσαν¹⁾ τῆς Γαλιλαίας, εἶδε δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίδηστρον²⁾ εἰς τὴν θάλασσαν· ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων. Οἱ δὲ εὐθέως ἀρέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. Καὶ προβάς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καταρτίζοντας³⁾ τὰ δίκτυα αὐτῶν, καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. Οἱ δὲ εὐθέως ἀρέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν, ἠκολούθησαν αὐτῷ. Καὶ περιῆγεν ὅλην τὴν Γαλιλαίαν ὁ Ἰησοῦς διδάσκων ἐν ταῖς⁴⁾ συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ Εὐαγγέλιον⁵⁾ τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

1) Θάλασσα τῆς Γαλιλαίας, ἐκαλεῖτο καὶ θάλασσα τῆς Τιβεριάδος καὶ λίμνη τῆς Γεννησαρέτ.

2) Ἀμφίδηστρον = δίκτυον.

3) Καταρτίζοντας = ἐπισκευάζοντας.

4) Συναγωγαί, τόποι ἱεροί, ἐνθα οἱ Ἰουδαῖοι κατὰ Σάββατον καὶ τὰς λοιπὰς ἑορτὰς συνερχόμενοι συμπροσηύχοντο καὶ ἐδίδασκοντο τὸν νόμον. Τὰς θυσίας αὐτῶν οἱ Ἰουδαῖοι προσέφεραν μόνον ἐν τῷ ναῷ τοῦ Σολομῶντος.

5) Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας. ἦτοι, τὴν διδασκαλίαν, τὰς ἀρχὰς τῆς πνευματικῆς βασιλείας, τὴν ὅποیان ὁ Ἰησοῦς ἐμελλε νὰ κήρῃ.

Παρατηρήσεις

Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐν ἤλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα διδάξῃ ἀπλῶς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' ἵνα ἐξαπλώσῃ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ σῶσῃ δι' αὐτῆς τοὺς ἀνθρώπους. Πρὸς τοῦτο εὐθὺς ὡς ἤρχισε νὰ διδάσκη τὸν λαὸν ἐξέλεξε δώδεκα μαθητάς, τοὺς ὁποίους εἶχε πάντοτε μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ οἱ ὅποιοι ἐνωμάσθησαν Ἀπόστολοι, διότι μετὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κηρύξωσι τὸ Εὐαγγέλιον εἰς πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ διδάσκοντες αὐτοὺς νὰ τηρῶσι τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ. Ἐκ τῶν πρώτων μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ εἶνε οἱ ἐνταῦθα ἀναφερόμενοι Πέτρος καὶ Ἀνδρέας Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, ἐκάλεσε δ' αὐτοὺς ἐκ τῶν ἀλιείων· καὶ διότι ἐκ τῶν ταπεινῶν καὶ πτωχῶν καὶ τῶν ἀγαπῶντων τὴν ἐργασίαν ἀναδεικνύονται συνήθως οἱ εὐαργέται τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ διότι ὁ Ἰησοῦς ἤθελε νὰ δείξῃ ὅτι ἡ ἐξάπλωσις καὶ κατίσχυσις τοῦ Εὐαγγελίου ἐρείσεται εἰς τὴν θεῖαν δύναμιν, ἥτις ὑπάρχει ἐν αὐτῷ, καὶ οὐχὶ εἰς τοὺς ἀποστόλους. «Ἴνα ἡ πίστις ἡμῶν, ὡς λέγει ὁ Παῦλος, μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεοῦ». (Α' Κορ. β' 5). Θεῖα δὲ ἀληθῶς εἶνε ἡ δύναμις τοῦ Εὐαγγελίου, διότι ἀλιεῖς τῶν ἰχθύων μετέβαλεν εἰς ἀλιεῖς ἀνθρώπων, εἰς διδασκάλους τῆς οἰκουμένης, διότι ἀνέστησε τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τοῦ τάφου τῆς ἀμαρτίας καὶ ἐνέπνευσεν εἰς αὐτοὺς νέαν ἡθικὴν δύναμιν καὶ ζωὴν. Ἀλλὰ καὶ τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ εἶνε θαυμαστὴ καὶ ἀξιολύμητος ἡ προθυμία, μεθ' ἧς ἠκολούθησαν αὐτόν, «Δεῦτε ὀπίσω μου», εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ οὗτοι ἀρνηθέντες πάντα, καὶ γονεῖς καὶ περιουσίαν καὶ ἀναπαύσεις, ἠκολούθησαν αὐτόν, ἑτοιμοὶ καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν νὰ θυσιάσωσιν ὑπὲρ αὐτοῦ, ὡς τῷ ὄντι

ἠπράξαν. Ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς καλεῖ πάντοτε διὰ τῆς Ἐκκλησίας λέγων· «Δεῦτε ὀπίσω μου». Ἄς μὴ κωφεύσωμεν εἰς τὴν θεῖαν ταύτην κλήσιν· ἀλλὰ μιμούμενοι τὴν προθυμίαν καὶ αὐταπάρνησιν τῶν ἀποστόλων, ἄς ἀκολουθώμεν πιστῶς τὸν Χριστόν, καὶ ἄς ζῶμεν συμφώνως πρὸς τὰς θείας αὐτοῦ ἐντολάς καὶ τὰ παραγγέλματα. Οὕτω πράττοντες δυνάμεθα ν' ἀποδώμεν καὶ ἡμεῖς κήρυκες καὶ ἀπόστολοι τοῦ Εὐαγγελίου, διότι ὅχι μόνον ἡ διδασκαλία, ἀλλὰ καὶ ὁ χριστιανικὸς βίος καὶ τὸ καλὸν παράδειγμα σπουδαίως συντελοῦσιν εἰς τὴν περαιτέρω ἐξάπλωσιν καὶ κατίσχυσιν τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ.

Κυριακὴ Τρίτη.

(Ματθ. ζ', 22—33).

Εἶπεν ὁ Κύριος· ¹⁾ Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· ἐάν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλούς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινόν ἐσται· ἐάν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινόν ἐσται. Εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον; Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεῖν· ἢ γὰρ τὸν ἑνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει· ἢ ἐνὸς ἀντιθέσεται, καὶ τοῦ ἐτέρου καταφρονήσει. Οὐ δύνα-

1) Ὁ λύχνος τοῦ σώματος... Τὸν ὀφθαλμὸν παραβάλλει Ἰησοῦς ὡς Ἰησοῦς πρὸς τὸν νοῦν καὶ λέγει ὅτι καθὼς ἐστὶν ὁ ὀφθαλμὸς εἴτε ἀπλός, ἢ πονηρὸς, ἢ ἐνέργεια τῶν μελῶν τοῦ σώματος τελεῖται κανονικῶς. ὅταν δὲ ὁ ὀφθαλμὸς εἴτε πονηρὸς, ἢ ἐνέργεια τῶν μελῶν τοῦ σώματος προσκόπεται, οὕτω καὶ ὁ νοῦς, ὅταν μὲν εἴτε ὑγιής, ἀλλήλῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς ἔργα καλὰ, ὅταν δὲ διαστραφῇ, ἀποκλινῇ αὐτὸν εἰς τὸ κακόν.

σθε Θεῷ¹⁾ δουλεύειν καὶ ²⁾ μαμμωνᾷ. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν· ³⁾ Μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε καὶ τί πίνητε· μὴ δὲ τῷ σώματι ὑμῶν, τί ἐνδύσῃσθε. ⁴⁾ οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖον ἐστὶ τῆς τροφῆς καὶ τοῦ σώματος τοῦ ἐνδύματος; Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πατεῖνά τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεύρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχὶ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ⁵⁾ ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἓνα; Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; Καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νύθει· λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιβάλλετο ὡς ἐν τούτων. Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιένυσσιν, οὐ πολλὰ μᾶλλον ὑμεῖς, ὀλιγόπιστοι; Μὴ οὖν μεριμνήσητε, λέγοντες· Τί φάγωμεν καὶ τί πίωμεν, ἢ τί περιβαλώμεθα; πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ⁶⁾ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἷδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῄζετε τούτων ἀπάντων. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασι-

1) Δουλεύειν, μέμμεται τοὺς δούλους τῶν χρημάτων, τοὺς πλεονέκτας.

2) Μαμμωνᾷς, λέξις χαλδαϊκῇ σημαίνουσα πλούτου.

3) Μὴ μεριμνᾶτε, μὴ ἀνησυχῆτε περὶ τῶν υλικῶν ἀγαθῶν, διότι τοῦτο ὁδεῖ εἰς τὴν πλεονεξίαν, δεικνύει δὲ ἑλλειψὸν πεποιθήσεως εἰς τὴν θείαν πρόνοιαν.

4) Οὐχὶ ἡ ψυχὴ . . . ἡ ψυχὴ, ἥτοι ἡ ζωὴ καὶ τὸ σῶμα εἶνε ἀνώτερον τῆς τροφῆς καὶ τοῦ ἐνδύματος, καὶ πρὸς τοῦτο φέρει ὡς παράδειγμα τὰ πατεῖνά τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ.

5) Ἐπὶ τὴν ἡλικίαν, ἐπὶ τὴν ζωὴν· ἥτοι ὁ προσηλωμένος εἰς τὰ υλικά ἀγαθὰ δὲν ἐκ δυνάμει καὶ ἐκτετατῆς τὴν ζωὴν αὐτοῦ πέραν τοῦ ἀρσένου.

6) Τὰ ἔθνη = οἱ ἔθνηκοί, οἱ εἰδωλωμένοι.

λείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

Παρατηρήσεις

Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν προτρέπει ἐν τῇ προκειμένῃ περικοπῇ τοῦ Εὐαγγελίου νὰ διατηρῶμεν ὑγιᾶ τὸν νοῦν καὶ τὴν συνείδησιν ἡμῶν, διότι ὅταν ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις διαστραφῶσιν, ὁ ἄνθρωπος ἀποπλανᾶται εἰς ἔργα σκότους, διαφθείρεται καὶ δυστυχεῖ· ὅταν τούναντι ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις ἔχωσιν ὑγιᾶς, τότε ὁ ἄνθρωπος ὁδηγεῖται εἰς ἔργα φωτός, ἠθικοποιεῖται καὶ εὐτυχεῖ· ὑγιᾶς δὲ διατηρεῖται ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις ἡμῶν, ὅταν τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου φωτίξῃ τὸν νοῦν καὶ διαθερμαίνῃ τὴν συνείδησιν. Ἐπειτα ἀποτρέπων τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἀπὸ τῆς λατρείας τῆς ὕλης, λέγει ὅτι εἶνε ἀδύνατον νὰ λατρεύῃ τις τὴν ὕλην, ἥτις εἶνε τὸ ψεῦδος καὶ ἡ κακία, καὶ τὸν Θεόν, ὅστις εἶνε ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ἀρετὴ. Ἄς μὴ εἰμεθα, λέγει, προσηλωμένοι εἰς τὰ υλικά ἀγαθὰ, ὅχι μόνον διότι οὕτω παραμελοῦμεν τὰ πνευματικά ἀγαθὰ, ἅτινα εἶνε ἀνώτερα τῶν υλικῶν, ἀλλὰ καὶ διότι ἔχοντες ὅλην ἡμῶν τὴν προσοχὴν ἐστραμμένην εἰς τὴν ὕλην, ἐξαρτῶντες ἐξ αὐτῆς πάσας ἡμῶν τὰς ἐλπίδας, δεικνύομεν ἑλλειψὶν πεποιθήσεως εἰς τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα ἡμῶν. Καὶ πῶς εἶνε δυνατόν νὰ μὴ πιστεύωμεν εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ; Πῶς εἶνε δυνατόν νὰ νομιζώμεν ὅτι ὁ Θεός, ὅστις φροντίζει περὶ τῶν πτηνῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ περὶ τῶν κρίνων τοῦ ἀγροῦ, δὲν φροντίζει περὶ τοῦ ἀρίστου τῶν πλασμάτων αὐτοῦ, περὶ τοῦ ἀνθρώπου; Ναί, ἔχομεν καθήκον νὰ ἐργαζώμεθα, ἵνα ἀποκτώμεν τὰ πρὸς συντήρησιν ἀναγκαῖα· ἀλλ' ἄς μὴ λησμονώμεν ὅτι ὑπεράνω τῶν υλικῶν ἀγαθῶν ὑπάρχουσι τὰ πνευματικά ἀγαθὰ, τὰ ὅποια εἶνε τόσον ἀνώτερα τῶν υλικῶν, ὅσον

τὸ πνεῦμα εἶνε ἀνώτερον τῆς ὕλης. Τὸ δίκαιον, τὴν ἀλήθειαν, τὴν ἀρετὴν ἐν γένει ἅς ἐκτιμῶμεν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἀγαθόν, αὐτὴν ἅς ἐπιδιώκωμεν, αὐτὴν ἅς ἔχωμεν ὁδηγόν ἐν παντί ἡμῶν ἔργῳ, καὶ ὁ Θεὸς θὰ εἶνε πάντοτε μεθ' ἡμῶν καὶ θὰ εὐλογῇ τὰ ἔργα ἡμῶν καὶ θὰ προστατεύῃ ἡμᾶς. Πόσον πολυτίμος εἶνε εἰς ἡμᾶς ἡ πίστις εἰς τὴν θεϊὰν πρόνοιαν! Ἐν τῇ εὐτυχίᾳ μᾶς σώζει ἀπὸ τῶν παρεκτροπῶν, ἐν τῇ δυστυχίᾳ μᾶς παρηγορεῖ, ἐν ταῖς δυσχερείαις τοῦ βίου μᾶς ἐνισχύει, μᾶς ὁδηγεῖ δὲ πάντοτε εἰς τὸν Θεόν, ὅστις εἶνε ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς εὐτυχίας.

Κυριακὴ Ἑνδεκάτη

(Ματθ. ιη' 23—35)

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν ¹⁾ παραβολὴν ταύτην· Ὁμοιωθὴ ἡ βασιλεία ²⁾ τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἤθελθε συναρᾶραι ³⁾ λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. Ἀρζαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν, προσηνέχθη αὐτῷ εἰς ὄρειλέτης ⁴⁾ μυρίων ταλάντων. Μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτόν ὁ

1) Τὴν παραβολὴν ταύτην· παραβολὴ εἶνε ἀλληγορικὴ διήγησις, τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον εἶνε εἰλημμένον ἐκ τῆς φύσεως ἢ τοῦ κοινωνικοῦ βίου. Αἱ παραβολαὶ εἶνε ἀπλᾶ καὶ ἀπέρητοι, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐν αὐταῖς ἀλήθειαι ὀφθαλμοὶ καὶ ἔργοι. Ἐν παραβολαῖς εἰσὶν πολλάκις ὁ Ἰησοῦς, δοῦναι εἰσὶν συνήθως πρὸς τὸν λαὸν καὶ ἔβλεν αὐτῶν νὰ διεγείρῃ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ καὶ νὰ καθιστῇ τὰς θέας τοῦ παρεστῆτος.

2) Βασίλειος ἐνταῦθα εἶνε ὁ Θεός, ὅστις μέλλει νὰ κρίνῃ τοὺς δούλους αὐτοῦ, ἥτοι τοὺς ἀνθρώπους.

3) Συνάραι· λόγον = νὰ λογαριασθῇ.

4) Μυρίων ταλάντων = ἑκατὰ χιλιάδων ταλάντων· τὸ τάλαντον ἰσχυροῦται πρὸς 30 χιλιάδας ἀττικαὶς δραχμαῖς.

Κύριος αὐτοῦ ²⁾ πραθῆναι, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἀποδοθῆναι. Πεσὼν οὖν ὁ δούλος, προσεκύνη αὐτῷ λέγων· Κύριε, μακροθύμησον! ³⁾ ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα σοὶ ἀποδώσω. Σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου, ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀρῆκεν αὐτῷ. Ἐξελθὼν δὲ ὁ δούλος ἐκεῖνος, εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὠφείλεν αὐτῷ ἑκατόν ⁴⁾ δηνάρια· καὶ κρατήσας αὐτόν ἐπινιγε, ⁵⁾ λέγων, Ἀπόδος μοι ὃ, τι ὀφείλεις. Πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ παρακάλει αὐτόν, λέγων· Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω σοι. Ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν· ἀλλ' ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτόν εἰς φυλακὴν, ἕως οὗ ἀποδῶν τὸ ὀφειλόμενον. Ἴδόντες δὲ οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα, ἐλυπήθησαν σφόδρα· καὶ ἐλθόντες διεσάρησαν τῷ κυρίῳ αὐτῶν τὰ γενόμενα. Τότε προσκαλεσάμενος αὐτόν ὁ Κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ· Δούλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀρῆκά σοι, ἐπεὶ παρακάλεσάς με· οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὥς καὶ ἐγὼ σὲ ἠλέησα; Καὶ ὀργισθεὶς ὁ Κύριος αὐτοῦ, παρέδωκεν αὐτόν τοῖς βασανισταῖς ⁶⁾ ἕως οὗ ἀποδῶν πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ. Οὕτως καὶ ὁ Πατὴρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν τὰ παραπτώματα αὐτῶν.

1) Πραθῆναι, κατὰ τὸ ἰουδαϊκὸν δίκαιον ὁ δανιστὴς εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ πωλήσῃ τὸν ὀφειλέτην καὶ τὴν οἰκογένειάν του, ἂν δὲ εἶχε νὰ πληρώσῃ τὸ ὀφειλόμενον.

2) Μακροθύμησον, ὑπέμεινον, ἔδος μοι κατὸν, προθεσμίαν.

3) Δηνάριον, λατινικὸν νόμισμα ἰσχυροῦσιν πρὸς δραχμὴν περίπου.

4) Ἐπινιγεν, ἐπίεζεν, ἐστενοχώρει.

5) Βασανισταί, ἥτοι δεσμοφύλακες, οἵτινες ἐμελλον νὰ βασανίσωσιν αὐτόν εἰς τὴν φυλακὴν.

Παρατηρήσεις

Ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ ἐδίδασκεν ἡμᾶς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὅτι, ἀφοῦ ὁ Θεὸς ἐν τῇ μακροθυμίᾳ αὐτοῦ συγχωρεῖ ἡμᾶς ἀμαρτάνοντας, ὀφείλμεν καὶ ἡμεῖς νὰ συγχωρῶμεν τοὺς ἄλλους πταίνοντας πρὸς ἡμᾶς. Ὁ Θεὸς συγχωρεῖ ἡμᾶς, ὅταν εὐκρινῶς καὶ ἀπὸ καρδίας μετανοῶμεν, τῆς ἀληθοῦς δὲ μετανοίας βάσις εἶναι ἡ συναισθησις τῶν ἀμαρτημάτων. Πῶς ὅμως δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι συναισθανόμεθα τὰ ἀμαρτήματα ἡμῶν καὶ μετανοοῦμεν ἀληθῶς, ὅταν δὲν συγχωρῶμεν τὰ ἀμαρτήματα τῶν ἄλλων, ὅταν νομίζωμεν ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα ἀναμάρτητοι; Ἐν τῇ ἀτελείᾳ ἡμῶν ἀμαρτάνομεν καθ' ἑκάστην πρὸς τὸν Θεόν, τὰ ἀμαρτήματα δὲ ἡμῶν πρὸς αὐτὸν εἶναι ἀπείρως περισσότερα ἢ τὰ ἀμαρτήματα τῶν ἄλλων πρὸς ἡμᾶς· διὰ τοῦτο πρέπει νὰ εἴμεθα ἀνεξίκακοι καὶ ἐπεικεῖς πρὸς τοὺς ἄλλους. Ἄς φεύγωμεν τὴν σκληρότητα καὶ ἀπάνθρωπίαν τοῦ δούλου τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου, ὅστις συλλαβὼν ἔπνιγε τὸν σύνδουλόν του δι' ἐλάχιστον χρέος, ἐνῶ ὁ κύριός του ἀρῆκεν εἰς αὐτὸν χρέος πολὺ περισσότερον. Ζητούντες συγχώρησιν τῶν ἀμαρτημάτων ἡμῶν παρὰ τοῦ Θεοῦ, λέγοντες καθ' ἑκάστην πρὸς τὸν οὐράνιον ἡμῶν πατέρα, « Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλόμενα ἡμῶν, » ἃς μὴ λησμονῶμεν ὅτι ὑποσχόμεθα νὰ συγχωρῶμεν τὰ ἀμαρτήματα τῶν ἄλλων· « Ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν » καὶ ὅτι μόνον οὕτως δεκνύμεν ὅτι συναισθανόμεθα, τὰ ἀμαρτήματα ἡμῶν καὶ εἴμεθα ἄξιοι συγχωρήσεως παρὰ Θεοῦ. Εἶναι ὅπως ἀντιθετὸν πρὸς τὴν χριστιανικὴν ἀγάπην νὰ μνησικακῶμεν κατὰ τοῦ πλησίον καὶ νὰ δεκνύμεθα σκληροὶ καὶ ἀπάνθρωποι πρὸς αὐτόν. Ἄς ἐνθυμώμεθα δὲ πάντοτε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι μὲν μακρόθυμος καὶ εὐσπλαγχνος, ἀλλ' εἶναι καὶ δίκαιος, καὶ ὅτι θὰ τιμωρῇ ἡμᾶς ἐν τῇ μελλούσῃ κρίσει, ἂν ἕκαστος ἐξ ἡμῶν δὲν συγχωρῇ ἐκ καρδίας

εἰς τὸν ἀδελφόν του τὰ πταίσματα αὐτοῦ. ἔχομεν παράδειγμα τέλειον ἀνεξικακίας τὸν Σωτὴρα ἡμῶν, ὅστις ἀπὸ τοῦ σταυροῦ συνεχώρησε τοὺς σταυρωτάς του εἰπὼν, « Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσιν. »

Κυριακὴ Δωδεκάτη

(Ματθ. 18^ο 16—24)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ¹⁾, νεανίσκος τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, γονυπετῶν αὐτῷ, καὶ λέγων· Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ἀγαθὸν ποιήσω, ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον; Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Τί με λέγεις ἀγαθόν; ²⁾ Οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἰς, ὁ Θεός. Εἰ δὲ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς. Λέγει αὐτῷ, Ποίας; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε, Τὸ Οὐ φονεύσεις· Οὐ μοιχεύσεις· Οὐ κλέψεις· Οὐ ψευδομαρτυρήσεις· Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου· καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος· Πάντα ταῦτα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου· τι ἐτι ὑστερῶ; Ἐπεὶ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρόν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι. Ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον, ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλὰ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν ³⁾· Εὐκόπωτόν ἐστι κάμηλον

1) Νεανίσκος, ἢ το πλούσιος καὶ ἄρχων.

2) Οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἰς, ὁ Θεός· ὁ Χριστὸς δὲν εἶπεν ἑαυτὸν ἀγαθόν, διότι καλεῖ ἑαυτὸν ὡς ἁπλοῦς διδάσκαλος τοῦ λαοῦ, περιπλέον δὲ δὲν ἤθελε νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς τοὺς γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους νὰ κατηγορήσωσιν αὐτόν ὅτι καλεῖ ἑαυτὸν Θεόν.

3) Εὐκόπωτόν ἐστι κάμηλον διὰ τρυφήματος βα-

διὰ τρυπήματος βρύδης διελθεῖν, ἢ πλοῦσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. Ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐξεπλήσσοντο σφόδρα λέγοντες· Τίς ἄρα δύναται σωθῆναι; Ἐκδέξας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι, παρὰ δὲ Θεῷ πάντα δυνατά ἐστι.

Παρατηρήσεις.

Ἐν τῇ προκειμένῃ περικοπῇ τοῦ Εὐαγγελίου μᾶς διδάσκει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὅτι διὰ νὰ εἰσελθῶμεν εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν πρέπει νὰ φυλάττωμεν τὰς θείας ἐντολάς· νὰ μὴ προσβάλλωμεν τὴν ζωὴν τοῦ πλησίον, ἥτις εἶνε τὸ πολυτιμότερον τοῦ ἀνθρώπου ἀγαθόν, νὰ σεβώμεθα τὴν οἰκογενειακὴν τιμὴν καὶ ὑπόληψιν, ἥτις εἶνε ἡ βάσις τῆς εὐτυχίας τοῦ οἴκου· νὰ μὴ προσβάλλωμεν τὴν ξένην περιουσίαν, ἥτις εἶνε ἀναπόφευκτος εἰς πάντα ἄνθρωπον πρὸς συντήρησιν καὶ ἀνάπτυξιν του· νὰ μὴ λέγωμεν ἐναντίον τοῦ πλησίον τὸ ψεῦδος, εἴτε ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, εἴτε ἀλλοχού, διότι τὸ ψεῦδος καὶ ὕλικώς καὶ ἠθικῶς βλάπτει αὐτόν· νὰ σεβώμεθα καὶ νὰ ὑπακούωμεν εἰς τοὺς γονεῖς ἡμῶν, νὰ ἀγαπῶμεν αὐτοὺς κατὰ τὴν εὐγνωμοσύνην, τὴν εὐγνωμοσύνην δὲ ἡμῶν νὰ δεκχόμεν πρὸς αὐτοὺς μάλιστα ἐν τῷ γήρατι, ἢ ἐν ἀσθενείᾳ καὶ πτωχείᾳ· ὅ· ἀγαπῶμεν δὲ πάντα ἄνθρωπον ὡς ἑαυτὸν αὐτοὺς καὶ νὰ πράττωμεν πᾶν ὅ, τι δυνάμεθα ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἀλλὰ διὰ νὰ εἰμεθα τέλειοι πρέπει νὰ εἰμεθα ἐτοιμοὶ νὰ ἀρνηθῶμεν τὰ πάντα, νὰ πωλήσωμεν τὰ ὑπάρχοντα ἡμῶν καὶ νὰ δώσωμεν εἰς τοὺς πτωχοὺς, μιμούμενοι τὸν Χριστόν, ὅστις ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων ἔπαθε καὶ ἀπέθανε. Δὲν εἶνε ὁ

εἶδος διελθεῖν . . . — Εὐκολότερον εἶνε νὰ περῇαι καμνὸς διὰ τρυπήματος βρύδης . . . Εἶνε τὸ αὐτὸ κοινὴ παρομοία παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις σημαίνουσα τὸ δύσκολον, τὸ ἀδύνατον πράγματις τις.

πλοῦτος κακόν τι· πόσοι πλοῦσιοι εἶνε καλλίστοι ἀνθρώποι! Εἶνε ὁμοῦ ἀγαθὸν ἐπικινδύνειν· διότι ὁ πλοῦσιος εὐκόλως δύναται νὰ ἀρσωθῇ εἰς τὸν πλοῦτον καὶ νὰ λατρεύῃ αὐτόν, καὶ τότε γίνεται ἀλαζών καὶ μάταιος, παραδίδεται εἰς τὰς ὀρέξεις καὶ κακὰς ἐπιθυμίας του, αἰκεί καὶ βλάπτει τοὺς ἄλλους, γίνεται σκληρὸς καὶ ἀπάνθρωπος πρὸς τοὺς πάσχοντάς, λησμονεῖ καὶ αὐτὸν τὸν Θεόν, διότι ὅλας τὰς ἐλπίδας του στηρίζει εἰς τὸν πλοῦτον. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Σωτὴρ, ὅτι δύσκολος ὁ πλοῦσιος εἰσέρχεται εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν. Ὡς ὁ νεανίσκος τοῦ Εὐαγγελίου, ὃς φυλάττωμεν ἐκ νεότητος ἡμῶν τὰς θείας ἐντολάς, ὃς συνειθίζωμεν ἐνωρὶς εἰς αὐτάς, ὃς μὴ εἰμεθα, ὡς ἐκεῖνος, ἀρρωστωμένοι εἰς τὸν πλοῦτον, ὃς μὴ ἐξαρτῶμεν ὅλας τὰς ἐλπίδας ἡμῶν ἐκ τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, ἅτινα εἶνε φθαρτὰ καὶ μάταια, ἀλλ' ὃς ἐλπίζωμεν εἰς τὸν Θεόν, διότι μόνος ὁ Θεὸς εἶνε τέλειος, καὶ ὃς σπεύδωμεν πάντοτε νὰ προβαίνωμεν εἰς τὸ καλόν, νὰ τελειοποιούμεθα, καὶ οὕτω θὰ δυνηθῶμεν νὰ εἰσελθῶμεν εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ εὐτυχίαν.

227 ἡ 227 εἶσα
Κυριακὴ δεκάτῃ Τρίτῃ

(Ματθ. καὶ 23—24).

Εἶπεν ὁ Κύριος· ¹⁾ τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἀνθρώποις τις ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις ἐρύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ σπαργόν

2) Ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ οἰκοδεσπότης εἶνε ὁ Θεός, ἀμπελὼν ὁ Ἰουδαϊκὸς λαός, σπαργὸς ὁ μεσαιὸς νόμος καὶ αἱ τελεταί, ὃν ἐσώζετο ἀπὸ τῶν πέτρων εὐσεβειολατρῶν, πύργος ὁ ἐν Ἱερουσαλὴμ ναός, γεωργοὶ οἱ διδάσκαλοι καὶ ἄρχοντες τοῦ Ἰουδαίου λαοῦ, δούλοι οἱ προφῆται καὶ υἱὸς τοῦ οἰκοδεσπότης ὁ Ἰησοῦς, ὃν ἐν τῇ σκληρότητι αὐτῶν ἀπέκτειναν οἱ Ἰουδαῖοι.

Κυριακὴ Δεκάτῃ Τετάρτῃ

(Ματθ. κδ'. 2—14).

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν ¹⁾ παραβολὴν ταύτην· Ὁμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ· καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἔλθειν. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους, λέγων· Εἰπατε τοῖς κεκλημένοις· Ἰδοὺ, τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμασα, οἱ ταῦτοί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα ²⁾, καὶ πάντα ἐτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. Οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὁ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρὸν, ὁ δὲ εἰς τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· οἱ δὲ λοιποὶ, κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. Ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς ὠργίσθη· καὶ πέμφας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς ἐκείνους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπερσε. Τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ· Ὁ μὲν γάμος ἐτοιμὸς ἐστίν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι· πορεύεθε οὖν ³⁾ ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἂν εὕρητε, καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. Καὶ ἐξεληθόντες οἱ δούλοι ἐκείνην εἰς τὰς ὁδοὺς, συνήγαγον πάντας ὅσους εὗρον ⁴⁾, πονηροὺς τε καὶ ἀγαθοὺς· καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων. Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς

ἀνακειμένους, εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ¹⁾ ἐνδυμα γάμου, καὶ λέγει αὐτῷ· Ἐταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε, μὴ ἔχων ἐνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐσιμώθη. Τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς διακόνουσιν ²⁾· Δέσαντες αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας, ἄρατε αὐτόν, καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

Παρατηρήσεις.

Καὶ ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν δεικνύει ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι, καίτοι ἐκλήθησαν πρῶτοι ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων, δὲν ἐδέχθησαν ὁμῶς τὴν κλήσιν· καὶ οἱ μὲν ἐπροσάσθησαν ὅτι ἦσαν ἀπαισχυμένοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, ἄλλοι δὲ ἐπραῖαν καὶ τι περισσώτερον, ὕβρισαν καὶ ἐφόνευσαν τοὺς ἀπεσταλμένους. Διὰ τοῦτο ἐτιμωρήθησαν παραδειγματικῶς οἱ Ἰουδαῖοι καὶ διεσπορίσθησαν πανταχῶς τῆς γῆς, ἐκλήθησαν δὲ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον οἱ ἐθνικοὶ, οἵτινες ἀβροὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν. Ἦνεν διδακτικώτατον τὸ πᾶθος τοῦτο τῶν Ἰουδαίων εἰς ἡμᾶς τοὺς χριστιανούς, τοὺς ὁποίους καθ' ἐκάστην καλεῖ ὁ Χριστὸς διὰ τῆς ἐκκλησίας· ἀλλ' ἡμεῖς κωφεύομεν συνήθως εἰς τὴν κλήσιν, περιφρονούμεν καὶ περιωρίζομεν πολλὰκις τὴν θέαν τοῦ Εὐαγγελίου διδασκαλίαν, καταπατοῦμεν ἀσυστόλως τὰς θείας τοῦ Σωτῆρος ἐντολάς, καὶ μυρίας προβάλλομεν προφάσεις πρὸς δικαιολογίαν ἡμῶν. Ἄν μεταξὺ ἡμῶν παρουσιαθῇ ὁ Χριστός, πόσους θὰ εὕρῃ μὴ φέροντας ἐνδυμα γάμου, μὴ φέροντας ἐπαξίως τὸ ὄνομα τοῦ χριστιανοῦ, περιορίζοντας ὅλην αὐτῶν τὴν εὐσέθειαν εἰς ἀπλοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους καὶ

1) Ἐνδυμα γάμου, καθάρων ἐνδυμα νοεῖται ὁ χριστιανικὸς βίος, ἡ ἀρετή.

2) Διακόνους = ἀγγέλους.

1) Ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ βασιλεὺς εἶναι ὁ Θεός, γάμος ἡ Ἐκκλησία, ἣτις παραβάλλεται πρὸς γένος, ὅστις ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ἡ ἀληθὴς χαρὰ καὶ εὐτυχία, υἱὸς τοῦ βασιλείου εἶναι ὁ Χριστός, δούλοι εἶναι οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου ἐν γένει· ὑπὸ τοὺς κεκλημένους δὲ νοούνται ἐν πρώτῃς οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ εἴτα πάντες οἱ ἄνθρωποι.

2) Σιτιστὰ τεθυμένα = τὰ ὑπερτὰ ἐσραγμένα.

3) Ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, αἱ ὁδοὶ καὶ αἱ πλατεῖαι τῆς πόλεως, νοεῖται ἡ διασπορὰ τῶν ἐθνῶν (κτ' 13), οἱ ἐθνικοὶ ἡ εἰσβολαὶ τῆς πόλεως.

4) Πονηροὺς τε καὶ ἀγαθοὺς, πάντας ἀδιακρίτως.

σύμβολα ; πόσους θὰ ἴδῃ ὅτι ἐδέχθησαν μὲν τὴν κλησιν καὶ ἐβαπτίσθησαν εἰς Χριστόν, ἀλλὰ δὲν ζῶσι βίον χριστιανικόν, ὅτι πολλοὶ εἶνε οἱ κλητοί, ἀλλ' ὀλίγοι οἱ ἐκλεκτοί ; Ἡ τιμωρία ἐπικείται καὶ καθ' ἡμῶν. Καὶ ἡμεῖς θὰ κριθώμεν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· καὶ ἂν ἐμμένωμεν εἰς τὸ κακόν, ὡς οἱ Τουδαῖοι, ἂν μεταχειριζώμεθα πολλάκις προφάσεις διαφόρους διὰ τὴν δικαιολογώμεθα ὅτι παραμελοῦμεν τὰ καθήκοντα ἡμῶν, τότε καὶ ἡμεῖς θὰ τιμωρηθώμεν ἀρεσέτως, διότι ὁ Θεὸς ἐν τῇ δικαιοσύνῃ του θ' ἀποδώσῃ εἰς ἕκαστον κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ἄς φροντίζωμεν λοιπὸν ν' ἀναδειχθώμεν ἀληθεῖς χριστιανοί, καὶ νὰ καταταχθώμεν μεταξὺ τῶν χριστιανῶν ἐκείνων, τοὺς ὁποίους τόσον ὠραῖα ὀνομάζει ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ ὁ Χριστὸς ἐκλεκτούς.

Κυριακὴ Δεκάτη Πέμπτη

(Ματθ. κβ', 35—46).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ¹⁾ νομικός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ πειράζων αὐτὸν καὶ λέγων· Διδάσκαλε, ²⁾ ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου, ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου. Αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολὴ. Δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ· Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν. Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμονται. Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς λέγων· Τί

θεκεῖ ὑμῖν περὶ τοῦ Χριστοῦ ; τίνας υἱὸς ἔστι ; Λέγουσιν αὐτῷ· Τοῦ Δαβὶδ. Λέγει αὐτοῖς· ¹⁾ Πῶς οὖν Δαβὶδ ἐν πνεύματι Κύριον αὐτὸν καλεῖ λέγων, Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου ; Εἰ οὖν Δαυὶδ καλεῖ αὐτὸν Κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστι ; Καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο αὐτῷ ἀποκριθῆναι λόγον· οὐδὲ ἐτόλμησέ τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

Παρατηρήσεις

Ἐν τῇ προκειμένῃ περικοπῇ τοῦ Εὐαγγελίου ὁ Σωτὴρ ἡμῶν μᾶς διδάσκει ὅτι δύο εἶνε αἱ ἐντολαί, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦσι τὸν ἠθικὸν νόμον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡμεῖς οἱ χριστιανοὶ ὀφειλομέν νὰ κανονίζωμεν πάσας τὰς πράξεις ἡμῶν. Καὶ αἱ ἐντολαὶ αὗται εἶνε ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον. Ὅταν ἀγαπῶμεν τὸν Θεόν ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας, θὰ εἴμεθα ἀρωσιωμένοι εἰς τὸ θεῖον αὐτοῦ θέλημα, θὰ λατρεύωμεν αὐτὸν εὐκρινῶς καὶ δι' ἔργων ἀγαθῶν, θὰ δοξολογῶμεν τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν παντοδυναμίαν αὐτοῦ, θὰ μεταχειριζώμεθα εὐλαβῶς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, θὰ εὐχαριστῶμεν αὐτὸν ἐν τῇ εὐτυχίᾳ, θὰ ἐλπίζωμεν εἰς αὐτὸν ἐν τῇ δυστυχίᾳ, θὰ παρηγορούμεθα εἰς τὰς θλίψεις, θὰ ἐνισχυώμεθα εἰς τὰς δυσχερείας τοῦ βίου, θὰ παλαίωμεν νικηφόρως κατὰ τοῦ κακοῦ, θὰ πράττωμεν τὸ

1) Νομικός τις, διδάσκαλος τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου.

2) Ποία ἐντολὴ μεγάλη καὶ μικρά; θεωροῦμεν δὲ ὡς πρὸς τὴν κατάταξιν αὐτῶν, διὰ τοῦτο ὁ νομικός ἐρωτᾷ τὸν Ἰησοῦν, ἵνα ἀπαντήσῃ κατὰ τὸν τρόπον προσκεκρυμένον εἰς τὰς ἰδέας τῶν διαφόρων θερησκευτικῶν μαρτίων.

1) Πῶς οὖν Δαβὶδ ἐν πνεύματι... Ὁ Χριστὸς ἠρώτησε τοὺς Φαρισαίους περὶ τῆς καταγωγῆς αὐτοῦ· οἱ Φαρισαῖοι εἶπον ὅτι ὁ Χριστὸς εἶνε υἱὸς, ἀπόγονος καὶ διάδοχος τοῦ Δαυὶδ, κατώτερος δὲ λαβῆ τοῦ Δαυὶδ, ἀπλοῦς ἄνθρωπος, ἐνῷ ὁ Χριστὸς θεοκίνητος ἐστὶ ὁ Δαβὶδ ἐν πνεύματι, θελητὴ κατὰ θεῖαν ἐμπνευσιν, ὡς προφῆτης, καλεῖ τὸν Χριστὸν Κύριον, ἥτοι υἱὸν Θεοῦ. Οὕτω ὁ Ἰησοῦς ἤλεγξε τὴν ἀγνοίαν τῶν Φαρισαίων.

ἀγαθόν. Ὄταν δὲ ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον ἡμῶν ὡς ἑαυτὸν αὐτούς, ὡς πλάσμα καὶ τέκνον τοῦ αὐτοῦ οὐρανοῦ πατρὸς, ὡς ἀδελφόν, τότε δὲν δυνάμεθα νὰ πράξωμεν κακόν τι πρὸς αὐτόν, δὲν δυνάμεθα νὰ προσβάλλωμεν τὴν ζωὴν, τὴν τιμὴν καὶ τὴν περιουσίαν, αὐτοῦ, δὲν δυνάμεθα νὰ ψευδομαρτυρήσωμεν κατ' αὐτοῦ ἢ νὰ ἐπιθυμήσωμεν ὅ,τι ἀνήκει εἰς αὐτόν· τούναντίον θὰ πράξωμεν πρὸς αὐτόν ὅ,τι δυνάμεθα καλόν καὶ ὠφελίμον. Ὄταν δὲ ἀγαπῶμεν πάντα ἄνθρωπον ἐν γένει, πῶς εἶνε δυνατόν νὰ μὴ ἀγαπῶμεν τοὺς γονεῖς ἡμῶν, οἵτινες μετὰ Θεόν εἶνε οἱ μέγιστοι ἡμῶν εὐεργέται ἐπὶ τῆς γῆς; Καὶ οὕτω ἀγαπῶντες τὸν Θεόν καὶ τὸν πλησίον ἐκπληροῦμεν τῷ ὄντι ὅλον τὸν νόμον. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Χριστὸς ὅτι ἐν ταύταις ταῖς δυοῖν ἐντολαῖς ὁλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμονται. Διὰ τοῦτο λέγει ἀλλաχοῦ τὸ Εὐαγγέλιον ὅτι ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον κακόν οὐκ ἐργάζεται· ὅτι πληρωμα νόμου ἡ ἀγάπη (Ῥωμ. ιγ' 10). Πόσον εὐτυχεῖς θὰ ᾔσαν οἱ ἄνθρωποι, εἰν ἐπειράτουσαν πανταχοῦ αἱ δύο αὗται ἐντολαί! Πᾶν κακόν καὶ ἄδικον θὰ ἐξηφανίζετο ἐκ τοῦ μέσου αὐτῶν, ἡ χαρὰ δὲ καὶ ἡ εὐτυχία θὰ ἐξηπλοῦτο ἐν πάσῃ κοινωνίᾳ, καὶ ἡ ἀνθρωπότης πᾶσα θὰ μεταβάλετο εἰς μίαν μεγάλην οἰκογένειαν. Πόσον θεὸς ἀποδεικνύεται τῷ ὄντι ὁ Κύριος ἡμῶν, ὅτι διὰ δύο τέσων συντήμων καὶ σαφῶν ἐντολῶν κατέστησε τοὺς ἀνθρώπους ἱκανοὺς νὰ ἐκπληρώσωσι τὸν προορισμὸν των καὶ νὰ εὕρωσι τὴν ἀληθὴ αὐτῶν εὐτυχίαν!

Κυριακῇ Δεκάτῃ Ἑκτη

(Ματθ. κε' 14—30).

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν ¹⁾ παραβολὴν ταύτην· Ἄνθρωπός τις

Ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ ἄνθρωπος ἀπὸ ἡμῶν εἶνε ὁ Θεός, δοῦλοι εἶνε οἱ ἄνθρωποι, ὁ πάρχοντα εἶνε τὰ ἄχροα ἀγαθά.

ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δούλους, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· καὶ ὧς μὲν ἔδωκε πέντε ¹⁾ τάλαντα, ὧς δὲ δύο, ὧς δὲ ἓν, ἐκάστῳ ²⁾ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν· καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως. Πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, εὐργάτατο ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα· ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο, ἐκέρδισε καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο· ὁ δὲ λαβὼν τὸ ἓν, ἀπελθὼν ὥρυξεν ἐν τῇ γῇ καὶ ἀπέρρυξε τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Μετὰ δὲ χρόνον πολὺν ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων, καὶ συναίρει μετ' αὐτῶν λόγον. Καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα, εἰπὼν· Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε, ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. Ἔφη δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος αὐτοῦ· Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν ³⁾ χαρὰν τοῦ κυρίου σου. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα λαβὼν, εἶπε· Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε, ἄλλα δύο, τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. Ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω, εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. Προσελθὼν δὲ καὶ τὸ ἐν τάλαντον εἰληρώς, εἶπε· Κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἐσπείρας, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας, καὶ ὥρυξθεις, ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ, ἴδε, ἔχεις τὸ σόν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ· Πονηρὲ δοῦλε καὶ ἀκηρὲ, ᾔδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἐσπείρας, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα· ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ

1) Τάλαντα, εἶνε τὰ πνευματικὰ ὄφρα καὶ ἀγαθὰ τοῦ ἀνθρώπου.

2) Κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, κατὰ τὴν ἰσορρομίαν καὶ ἱκανότητα ἐκάστου.

3) Χαρὰν τοῦ κυρίου σου, οὕτως ὀνομάζεται ἡ βασιλεῖα τῶν οὐρανῶν, διότι ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ἡ ἀληθὴς χαρὰ καὶ εὐτυχία.

ἀργυρίον μου τοῖς τραπέζῃται· καὶ ἔλθων ἐγώ, ἐκομισάμε-
 ἄν τὸ ἐμὸν σὺν σοί. Ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον
 καὶ ὅτε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα ¹⁾. Τῷ γὰρ ἔχοντι
 παντὶ δοθήσεται, καὶ περισσευθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχον-
 τος, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ· καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦ-
 λον ἐκβάλλετε εἰς τὸ σκότος· τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται
 κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Ταῦτα λέγων ἐφώνη·
 Ὁ ἔχων ὅσα ἀκούειν, ἀκούτω.

Παρατηρήσεις.

Διὰ τῆς προκειμένης παραβολῆς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐδίδαξε
 ἡμᾶς ὅτι οὐκ ἐπὶ τὴν ἀναπύσσωμεν ἐπ' ἀγαθῶν καὶ ἡμῶν καὶ τῶν ἄλλων τὰ τάλαντα
 ἤτοι τὰ δῶρα, τὰς δυνάμεις καὶ τὰ ἀγαθὰ, εἴτε
 πνευματικά, εἴτε ἡθικά, εἴτε ὕλικά, τὰ ὅποια λαμβάνομεν
 παρὰ τοῦ Θεοῦ, διότι, ἂν δὲν ἀναπύσσωμεν τὰ ἀγαθὰ
 ταῦτα, οὐδεμία πρόοδος εἶναι δυνατή, ὁ περιορισμὸς ἡμῶν
 δὲν ἐκπληροῦται. Ἰδοὺ διὰ τὸ ὅτι ὁ Θεὸς μέλλει νὰ ζητήσῃ
 παρ' ἡμῶν λόγον τῆς χρήσεως τῶν ἀγαθῶν τούτων. Τὰ ἀγαθὰ
 ἢ δῶρα τοῦ Θεοῦ εἶναι διάφορα παρὰ τοῖς διαφόροις ἀνθρώ-
 ποις, δίδονται ἀναλόγως τῆς ἰδιοσυμφορᾶς καὶ ἰκανότητος ἐκά-
 στου. Πᾶς ἄνθρωπος δὲν ἐπλάσθη διὰ πᾶν ἔργον· ὁ μὲν
 εἶναι ἰκανὸς διὰ τοῦτο, ὁ δὲ δι' ἐκεῖνο· καὶ οὕτω διὰ τῆς
 ἀνισότητος ταύτης τῶν ἀγαθῶν, πληροῦνται ὅλοι οἱ κοινω-
 νικαὶ ἀνάγκαι, προάγεται δὲ καὶ εὐημερίῃ ἡ κοινωνία. Ἀλλὰ
 καίτοι τὰ ἀγαθὰ δίδονται ἀνίσως, ἡ ἀμοιβὴ ὅμως εἶναι ἡ
 αὐτή· διότι ὁ Θεὸς ἀνταμείβει ἀποδλέπων οὐχὶ εἰς τὰ

1) Τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται... ἤτοι ὁ χρησιμοποιοῦν
 τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ, ἀναπύσσει καὶ πολλαπλασιάζει αὐτά· ὁ δὲ μὴ χρησιμοποιοῦν
 αὐτά, ἀποβάλλει σὺν τῷ χρόνῳ καὶ στερεῖται καὶ τὸ ὄλγον, τὸ ὅποion ἔλαβε.

πολλὰ ἢ ὀλίγα ἀγαθὰ, ἀλλ' εἰς τὴν χρῆσιν αὐτῶν. Ὁ
 ἀπλοῦς ἐργάτης ὁ ἐκπληρῶν τὸ καθήκον αὐτοῦ πιστῶς εἶναι
 ἰσὺς τοῦ Θεοῦ ἀνώτερος ἐκείνου, ὅστις ἔχει μὲν δῶρα
 ἱκανὰ καὶ ἀγαθὰ, ἀλλὰ δὲν κάμνει καλὴν χρῆσιν αὐτῶν.
 Ἡ πτωχὴ γῆρα, ἥτις ἐρριψεν ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς
 δύο λεπτά εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ ναοῦ, εἶναι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ
 ἀνωτέρα τῶν πλουσίων, οἵτινες ἐκ τοῦ περισσεύματος αὐτῶν
 ἐρριψαν εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ ναοῦ περισσότερα. Τὴν ἰδίαν
 ἀμοιβὴν λαμβάνει παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ λαβὼν καὶ πολλα-
 πλασιάζας τὰ πέντε τάλαντα, καὶ ὁ λαβὼν καὶ πολλα-
 πλασιάζας τὰ δύο τάλαντα. Ὁ δὲ λαβὼν τὸ ἐν τάλαντον
 τιμωρεῖται ὅχι διότι ἔλαβεν ὀλίγα, ἀλλὰ διότι ἐδείχθη
 πονηρὸς καὶ ὀκνηρὸς δὲν τὸ πολλαπλασιάσεν. Ἀλήθεια
 διδασκτικωτάτη εἰς ἡμᾶς· διότι μᾶς διδάσκει ὅτι πρέπει
 εἶμεθα εὐχαριστημένοι, εἴτε πολλὰ εἴτε ὀλίγα ἀγαθὰ ἔλα-
 βόμεν, νὰ θεωρῶμεν δὲ ὡς καθήκον ἱερὸν νὰ καλλιεργῶ-
 μεν καὶ πολλαπλασιάζωμεν αὐτὰ πρὸς τὴν ὠφέλειαν καὶ
 ἡμῶν καὶ τῶν ἄλλων. Ὅταν οὕτω πράττωμεν, θὰ εἶμεθα
 πάντοτε χρήσιμοι καὶ ὠφελίμοι εἰς ἀλλήλους· ὁ ἔχων πολ-
 λά ἀγαθὰ δὲν θὰ περιφρονῇ τὸν ἔχοντα ὀλίγα καὶ δὲν θὰ
 εἶναι ἀδιάφορος πρὸς αὐτόν, ὁ δὲ ἔχων ὀλίγα δὲν θὰ φθονῇ
 τὸν ἔχοντα πολλά, ἀλλὰ θὰ τιμᾷ αὐτόν καὶ θὰ εὐγνωμονῇ
 πρὸς αὐτόν. Καὶ οὕτω ἕκαστος θὰ ἐκπληροῖ πιστῶς τὸ
 καθήκον αὐτοῦ ὅπου καὶ ἂν ἐτάχθῃ, ἡ κοινωνία θὰ προά-
 γηται καὶ θὰ εὐημερῇ, τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ θὰ γίνηται
 ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ εἴτε πέντε, εἴτε δύο, εἴτε
 ἐν τάλαντον ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος, θὰ καταστῇ ἄγιος ν' ἀκού-
 σῃ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ μελλούσῃ κρίσει ὡς ὁ πιστὸς δοῦ-
 λος· Εὖγε, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, εἰς ὀλίγα ἐδείχθης πι-
 στὸς· εἰς πολλὰ θὰ σε καταστήσω, εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν
 τοῦ κυρίου σου.

Κυριακῇ Δεκάτῃ Ἑβδομῇ
(Ματθ. ιε' 21-28).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη ¹⁾ Τύρου καὶ Σιδῶνος. Καὶ ἰδοὺ, γυνή ²⁾ Χαναναία, ἀπὸ τῶν ἑθνικῶν ἐκεῖνων ἐξελθούσα, ἐκράυγασεν αὐτῷ, λέγουσα· Ἐλέησόν με, Κύριε, ³⁾ ὅτι Δαυὶδ, ὁ υἱός σου, κακῶς θαυμάζεται. Ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἠρώτων αὐτόν, λέγοντες· Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὀπίσθεν ἡμῶν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐκ ἀπεστάλην εἰμὶ εἰς τὰ ⁴⁾ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ. Ἡ δὲ ἐλθούσα προσεκλίνει αὐτῷ λέγουσα· Κύριε, βοήθει μοί. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν· Οὐκ ἔστι κατὶν ἡμῶν τὸν ἄρτον ⁵⁾ τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν ⁶⁾ τοῖς κυναρίοις. Ἡ δὲ εἶπε ⁷⁾· Ναί, Κύριε, καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίουσιν ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν

1) Τύρος καὶ Σιδῶν, πόλεις ἐπίστροφος τῆς Φοινίκης κατὰ τὴν ἀνατολὴν παραλία τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

2) Χαναναία, οἱ κίττοι τῶν μερῶν τούτων ἐκαλοῦντο ἑκκαταί Χαναναίων, εἴτα Συροφινίκαι καὶ ἐν τῇ ἐκείνῃ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἐπειδὴ κατέκρινον ἐκεῖ· Ἕλληνες, ἀνωμαλίσθησαν πάντες οἱ κίττοις Ἕλληνας.

3) Ὅτι Δαυὶδ, καλεῖ οὕτως ὡς τὸν προδεδωμένον Μεσσίαν, διότι ὁ Μεσσίας ἐμελλε νὰ γεννηθῇ ἐκ τῆς γενεᾶς τοῦ Δαυὶδ.

4) Πρόβατα ἀπολωλότα, οὕτως καλεῖ ὁ Ἰησοῦς τοὺς Ἰουδαίους, διότι οἱ διδάσκαλοι τῶν ἑβραίων αὐτοῦ, διαστρέφοντες τὴν θρησκείαν καὶ τὸν νόμον.

5) Τῶν τέκνων = τῶν Ἰουδαίων.

6) Τοῖς κυναρίοις = τοῖς ἔθνεσι· προσωπικῇ ἀποστολῇ τοῦ Ἰησοῦ ἦτο πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, οἵτινες, εἶχον τὰς περὶ Μεσσίαν προφητείας καὶ ἦσαν καταλλήλως νὰ δεχθῶσι καὶ δεδωκεῖν τὸ Εὐαγγέλιον. Τὸ ἔργον ὅμως καὶ ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ ἦσαν προσωρισμένα διὰ πάντα τὰ ἔθνη.

7) Ναί, Κύριε· δεικνύεται ἡ μεγάλη πίστις τῆς Χαναναίας.

Ἰησοῦς τετράκωστος
ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ 53

κυρίων αὐτῶν. Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτῇ· Ὡ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γεννηθήτω σοι ὡς θέλεις. Καὶ ἰδοὺ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

Παρατηρήσεις

Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν πρὺγον τὴν ὁργὴν καὶ τὸ μῖσος τῶν Φαρισαίων, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀποστομῶσαι, κατέλειπεν ἐπὶ τινὰ χρόνον τὴν Παλαιστίνην καὶ κατέρυγεν εἰς τὴν Φοινίκην· καὶ εἰδείξεν οὕτως, ὅτι καὶ ἡμεῖς δὲν πρέπει νὰ βρισησώμεθα ἀκαίρως καὶ ἀπερισκέπτως εἰς τὸν κίνδυνον, ἀλλ' ὅταν ἐπιστῇ ἡ κατάλληλος στιγμή, ὅταν πρίνῃται νὰ ὑπερασπίσωμεν τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἀλήθειαν ἢ νὰ ἐκπληρώσωμεν ἱερὰν τινὰ ἀποστολήν, τότε νὰ εἰμεθα ἔτοιμοι τὰ πάντα νὰ ὑπομείνωμεν καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, ὡς ἐπραξεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Ὁ Ἰησοῦς κατ' ἐπανάληψιν ἀπέκρουσε τὴν παρίκλησιν τῆς Χαναναίας, ἵνα οὕτως δοκιμασθῇ ἡ πίστις αὐτῆς, ἵδωσι δὲ καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ, ὅτι καὶ παρὰ τοῖς ἔθνεσι ὑπάρχει πίστις ἀνωτέρα τῆς τῶν Ἰουδαίων. Καὶ τοιαύτην πίστιν εἰδείξε πράγματι ἡ Χαναναία. Δὲν ἀπέκαμε παρακαλοῦσα, δὲν δυσχεροῦσθη ἐκ τῆς σιωπῆς τοῦ Ἰησοῦ, δὲν ὀργίσθη, ὅταν ὁ Σωτὴρ κατέταξεν αὐτὴν μεταξὺ τῶν κυναρίων· ἀλλ' ἐμμένει εἰς τὴν πίστιν αὐτῆς, ἐξακολουθεῖ νὰ παρακαλῇ θερμῶς τὸν Ἰησοῦν νὰ θεραπεύσῃ τὴν θυγάτηρα τῆς, καὶ πληροῦται ἐν τῇ ἐκείνῃ ὁ πόθος αὐτῆς, διότι εἰδείξε μεγάλην πίστιν. «Ὡ γύναι, λέγει πρὸς αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς, μεγάλη σου ἡ πίστις· γεννηθήτω σοι ὡς θέλεις». Τοιαύτη πρέπει νὰ εἴη ἡ πίστις τοῦ χριστιανοῦ. Ὁ χριστιανὸς οὐδεὶς νὰ δεικνύῃ πίστιν σταθεράν καὶ ἀκλόνητον, καὶ ὅταν δυστυχήματα ἐπέρχωνται κατ' αὐτοῦ καὶ ἐμπόδια μεγάλα ἔχῃ νὰ ὑπερνικήσῃ καὶ διωγμοὺς καὶ στενοχωρίας νὰ ὑποστῇ, καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον νὰ ὑπομείνῃ ὑπὲρ τῆς πίστεώς του. Τοιαύτη πίστις εἶνε ἀληθὴ καὶ διὰ τοιαύτης πί-

στεως κατορθούνται ἀληθῶς μεγάλα καὶ ἑκτακτα. Ἐν τῇ-
λει ὁ Ἰησοῦς, ὅστις ἦτο ὁλος ἀγάπη καὶ ἀπέθανεν ὑπὲρ
τοῦ κόσμου, εἰδείξεν ἰδιαίτην ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα
αὐτοῦ, πρὸς τοὺς συμπολίτας του. Ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη
οὐδὲν εὐγενὲς αἰσθημα καταπνίγει, τούναντίον μάλιστα ἀνυ-
φοῖ ἔτι μᾶλλον καὶ ἐξευγενίζει· ὁρεῖλομεν ν' ἀγαπῶμεν
πάντα ἄνθρωπον ἀνεξαιρέτως, διότι εἶνε πλάσμα καὶ τέ-
κνον τοῦ αὐτοῦ Δημιουργοῦ, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον ὁρεῖ-
λομεν ν' ἀγαπῶμεν ἐκείνους, μετὰ τῶν ὁποίων συνδεόμεθα
διὰ δεσμῶν στενοτέρων, γονεῖς, τέκνα, συγγενεῖς, φίλους
καὶ πατρίδα. Τοῦτο ἐπεσφράγισεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν διὰ τοῦ
ἰδίου αὐτοῦ παραδείγματος.

Γ'.

Τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον.

Κυριακῇ Πρώτῃ

(Λουκ. ε'. 1—11)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐστὼς ὁ Ἰησοῦς παρὰ τὴν λίμνην Γεν-
νησαρέτ, εἶδε δύο πλοῖα ἐστῶτα παρὰ τὴν λίμνην· οἱ δὲ
ἄλλοις, ἀποβάντες ἀπ' αὐτῶν, ἀπέπλυναν τὰ δίκτυα. Ἐμ-
βάς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων, ὃ ἦν τοῦ Σίμωνος, ἠρώτησεν
αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν¹⁾ ὀλίγον· καὶ καθίσας, ἐδī-
δασκεν ἐκ τοῦ πλοίου τοὺς ὄχλους. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν,
εἶπε πρὸς τὸν Σίμωνα· Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χα-
λάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν²⁾ εἰς ἄγρην. Καὶ ἀποκριθεὶς

Σίμων, εἶπεν αὐτῷ³⁾· Ἐπιστάτα, δι' ὅλης τῆς νυκτὸς
καπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν· ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω
τὰ δίκτυον. Καὶ τοῦτο ποιήσαντες, συνέκλεισαν πλῆθος
χθόνων πολὺ· διερρήγνυτο δὲ τὸ δίκτυον αὐτῶν. Καὶ κατέ-
κυσαν τοῖς⁴⁾ μετόχοις, τοῖς ἐν τῷ ἐτέρῳ πλοίῳ, τοῦ
λθόντος συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθον, καὶ ἐπλησαν ἀμφο-
τερά τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. Ἰδὼν δὲ ὁ Σίμων
Πέτρος προσέπεσε τοῖς γόνασιν τοῦ Ἰησοῦ, λέγων⁵⁾· Ἐξέλθε
ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς εἰμι, Κύριε. Θάμβος γὰρ
περιέσχεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν
χθόνων, ᾧ συνέλαβον ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην,
αἰοὺς Ζαβεδαίου, οἱ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. Καὶ εἶπε
πρὸς τὸν Σίμωνα ὁ Ἰησοῦς· Μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώ-
πους ἔσθ' ὡγγρῶν⁶⁾. Καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν
γῆν, ἀρέντας ἅπαντα ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Παρατηρήσεις.

Ὡς κύριον τοῦ βίου του μέλημα εἶχεν ὁ Κύριος ἡμῶν νὰ
διδάσκῃ πανταχοῦ τὸ Εὐαγγέλιον· καὶ ἐν τῷ ναφ καὶ ἐν
ταῖς συναγωγαῖς, καὶ ἐπὶ τοῦ ὄρους καὶ ἀπὸ τοῦ πλοίου,
καὶ ἐν ταῖς κώμας καὶ ταῖς πόλεσιν ἐδίδασκε πάντοτε τὸν
λαόν, ὅστις μετὰ χαρᾶς προσήρχοντο πρὸς αὐτόν, διὰ νὰ
ἀκούσῃ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ. Καὶ ἡμεῖς μετὰ προθυμίας

1) Ἐπαναγαγεῖν = διδάσκαλε, ἀντὶ τοῦτου μεταχειρίζονται οἱ λοιποὶ
Εὐαγγελισταὶ τὴν λέξιν Παῖδι.

2) Μετόχοις = συντρόφοι· κατωτέρω τοὺς μετόχους λέγει ὁ Εὐαγ-
γελιστὴς κοινωνοὺς· ἦσαν δὲ οἱ μέττοι ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης.

3) Ἐξέλθε ἀπ' ἐμοῦ = ἀπομακρύνθητι ἀπ' ἐμοῦ· διότι εἰμι ἁμαρ-
τωλὸς καὶ ἵσταμαι ἐνώπιόν σου.

4) Ἀνθρώπους ἔσθ' ὡγγρῶν, δὲ ἔχρη ὡς ἔργον νὰ χρηστὸς τὸ
Εὐαγγέλιον, διὰ τοῦ ὁποίου οἱ ἄνθρωποι σώζονται.

1) Ἐπαναγαγεῖν = νὰ ἀπομακρύνῃ.

2) Εἰς ἄγρην, διὰ νὰ ἔχη πηγή.

καὶ χαρὰς πρέπει νὰ ἀκούωμεν τὸν θεῖον λόγον, εἴτε ἐν τῇ νύκτι, εἴτε ἐν τῇ σχολείῳ, εἴτε ἀλλοῦ διδάσκειται, νὰ φροντίζωμεν δὲ νὰ ἐφαρμαζώμεν εἰς τὸν βίον ἡμῶν τὰ θεῖα τοῦ Εὐαγγελίου παραγγέλματα, τὰ ὅποια ὁδηγοῦσιν ἡμᾶς εἰς τὸν ἀληθῆ ἡμῶν προορισμόν. Ὁ Πέτρος ὑπακούσας εἰς τὸν Ἰησοῦν ἔρριψε τὰ δίκτυα καὶ συνέλαβε πολὺ πλῆθος ἰχθύων. Ἄν καὶ ἡμεῖς ὑπακούωμεν εἰς τὰ θεῖα βήματα τοῦ Εὐαγγελίου, ἂν ἀγαπῶμεν τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἀλήθειαν. ὁ Θεὸς θὰ εἴνε πάντοτε μεθ' ἡμῶν, καὶ πᾶν ἔργον ἡμῶν θὰ εὐδοῦται καὶ θὰ ἐπιτυχάνῃ. «Ἐάν ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν, οὐδεὶς καθ' ἡμῶν». Ἰδὼν τὸ θαῦμα ὁ Πέτρος προσέπεσε μετὰ φόβου ἐνώπιον τοῦ Ἰησοῦ καὶ ὁμολόγησε τὰ ἀμαρτήματα αὐτοῦ εἰπὼν, ὅτι εἶνε ἀνὴρ ἁμαρτωλός. Ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἃς ὁμολογώμεν καὶ ἡμεῖς τὰ ἀμαρτήματα ἡμῶν καὶ ἐν εὐχαρίστῃ μετανοίᾳ ἃς ζητῶμεν συγχώρησιν παρ' αὐτοῦ· διότι ἡ εὐχαρίστης μετάνοια εἶνε τὸ ἄριστον μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου καὶ τὸ κακόν, τὸ ὅποιον ὡς ἄνθρωποι πράττομεν, ἐπανορθοῦμεν, καὶ εἰς τὸ καλὸν πάντοτε προβαίνομεν. Ἡ μετάνοια σώζει, ἡ δὲ ἀμετανόησις καταστρέφει. Ἄς θαυμάσωμεν ἐν τέλει τὴν δύναμιν τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ ὅποιον ἀλιεῖς ἰχθύων μετέβαλεν εἰς ἀλιεῖς ἀνθρώπων, εἰς εὐεργέτας καὶ διδασκάλους τῆς οἰκουμένης, διότι ἐδείχθησαν ἄξιοι τῆς θείας κλήσεως, εἰδείξαν προθυμίαν ἔκτακτον καὶ αὐταπάρνησιν. Καὶ ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ ἀναδειχθῶμεν εὐεργεταὶ καὶ διδασκαλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ὅταν ἀκούοντες τὸν θεῖον λόγον ἀποδεχώμεθα αὐτὸν μετὰ χαρᾶς καὶ εἴμεθα ἐτοιμοὶ τὰ πάντα νὰ θυσιάσωμεν ὑπὲρ τοῦ πλησίον.

Κυριακὴ Δευτέρα.

(Λουκ. ζ', 31—36).

Εἶπεν ὁ Κύριος· Καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. Καὶ εἰ ἀγαπᾶτε

ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποῖα ¹⁾ ὑμῖν χάρις ἐστὶ· καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσι. Καὶ ἐάν ἀγαποῦντε τοὺς ἀγαθοποιούντας ὑμᾶς, ποῖα ὑμῖν χάρις ἐστὶ· καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσι. Καὶ ἂν δανείζητε παρ' ὧν ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν, ποῖα ὑμῖν χάρις ἐστὶ· καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀμαρτωλοῖς δανείζουσιν, ἵνα ἀπολάβωσι τὰ ἴσα. Πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ ἀγαθοποιεῖτε, καὶ δανείζετε ²⁾ μηδὲν ἀπελπίζοντας, καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς, καὶ ἐσεσθε υἱοὶ τοῦ ὑψίστου· ὅτι αὐτοὶ χρηστοὶ ἐστὶν ἐπὶ τοὺς ἀγαρίστους καὶ πονηροὺς. Γίνεσθε οὖν οἰκτιρμονες, καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν οἰκτιρμων ἐστὶ.

Παρατηρήσεις

Καθὼς θέλετε νὰ πράττωσιν εἰς σᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ σεῖς πράττετε εἰς αὐτοὺς ὁμοίως. Πρέπει νὰ φερόμεθα πρὸς τοὺς ἄλλους μετὰ τῆς αὐτῆς ἀγάπης, μετὰ τῆς ὁποίας ἐπιθυμοῦμεν νὰ φερόνται οἱ ἄλλοι πρὸς ἡμᾶς. Παράγγελμα ἀληθὲς θεῖον, τοῦ ὁποίου ἡ πιστὴ ἐφαρμογὴ ἐκασφαλίζει τὸ ἀληθὲς συμφέρον τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ἀληθῆ εὐτυχίαν πάντων· διότι, ὅταν ἕκαστος πράττῃ πρὸς τοὺς ἄλλους, ὅτι οἱ ἄλλοι ἐπιθυμεῖ νὰ πράττωσι πρὸς αὐτόν, τότε οὐδεὶς θὰ ἀδικῇ καὶ θὰ βλάπτῃ τὸν ἄλλον, τοῦναντίον θὰ τὸν βοηθῇ πάσχοντα, διότι καὶ αὐτὸς δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἀδικῇται καὶ νὰ βλάπτηται ὑπὸ τῶν ἄλλων, καὶ αὐτὸς ἐπιθυμεῖ νὰ τὸν βοηθῶσιν οἱ ἄλλοι, ὅταν πάσχῃ. Καὶ οὕτω, ἂν πιστῶς ἐφαρμόζωτο τὸ θεῖον τοῦτο παράγγελμα, πᾶν κακὸν καὶ ἀδικον θὰ ἐξέλιπεν ἐκ τῆς κοινωνίας, οὐδεὶς δὲ πάσχων θὰ ἔμεινεν ἄνευ

1) Χάρις, ὁμοιότης παρὰ τοῦ θεοῦ ἐκ τῆς μελλούσης κρίσεως.

2) Μηδὲν ἀπελπίζοντας, μηδὲν ἐλπίζοντας παρ' ἐκείνων, εἰς τοὺς ὁποίους δανείζετε ἢ πρὸς εὐεργεταίους ἐκείνους παρὰ τῶν ὁποίων οὐδὲν ἐλπίζετε νὰ λάβετε.

βοηθείας. Ὡστε ὄχι μόνον ἐκπληροῦται διὰ τοῦ παραγγέλματος τούτου ὁ ἠθικός νόμος, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀληθές συμφέρον τοῦ ἀνθρώπου ἐξασφαλίζεται· τούτο δὲ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἀρετὴ καὶ ὑπὸ τὴν ἐποφὴν τὴν ὕλικὴν εἶνε ὠφέλιμος καὶ πολὺτιμος εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἄν λοιπὸν ἐπιθυμοῦμεν τὸ ἀληθές ἡμῶν συμφέρον, ἃς πράττομεν πάντοτε εἰς τοὺς ἄλλους, ὅ,τι ἐπιθυμοῦμεν νὰ πράττωσιν οἱ ἄλλοι εἰς ἡμᾶς. Οὐδένα ἃς ἀδικῶμεν ἢ βλάπτωμεν, πάντα δὲ δυστυχοῦντα ἃς βοηθῶμεν προθύμως ἐρ' ὅσον δυνάμεθα. Ἄν οὕτω πράττωμεν, τότε θὰ νοήσωμεν ὅτι δυνατὴ εἶνε εἰς ἡμᾶς καὶ ἡ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἀγάπη, τὴν ὁποίαν συνιστᾷ εἰς ἡμᾶς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν· διότι καὶ οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ μᾶς βλάπτωσι, τούναντίον ἐπιθυμοῦμεν νὰ μᾶς ὠφελῶσιν, εἰ δυνατόν· τὸ αὐτὸ λοιπὸν ὀφείλομεν νὰ πράττωμεν καὶ ἡμεῖς. Ἐπειτα δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι, ἂν ἀγαπῶμεν μόνον τοὺς ἀγαπῶντας ἡμᾶς, καὶ εὐεργετῶμεν μόνον τοὺς εὐεργετοῦντας ἡμᾶς, τότε ἡ ἀγάπη ἡμῶν δὲν εἶνε ἀληθὴς, δὲν ἔχει καρμίαν ἀξίαν, διότι, ὡς ὠραιότατα λέγει ὁ Σωτὴρ, καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ οἱ διεσθαρμένοι ἀγαπῶσι τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς καὶ εὐεργετοῦσιν ἐκείνους, παρὰ τῶν ὁποίων ἐλπίζουσι νὰ εὐεργετηθῶσι. Δὲν πρέπει ἐπίσης νὰ λησμονῶμεν ὅτι καὶ ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν δὲν παύει νὰ εἶνε ἄνθρωπος, ἦτοι ἀδελφός ἡμῶν· ὅτι ἀγαπῶντες τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν ἀποπλίζομεν αὐτοὺς καὶ τοὺς κάμνομεν ἡμερωτέρους πρὸς ἡμᾶς· ὅτι προλαμβάνομεν τὰς ἀντεδικήσεις, ὅτι μιμούμεθα τὸν Σωτῆρα ἡμῶν, ὅστις ἀπὸ τοῦ σταυροῦ ἤχητο ὑπὲρ τῶν σταυρωτῶν του, καὶ ὅτι ἐκπληροῦμεν τὸν προορισμὸν ἡμῶν, γινώμεθα ἀληθῆ τέκνα τοῦ Θεοῦ, υἱοὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶνε ἀγαθὸς καὶ εὐσπλαγχνος πρὸς τοὺς ἀχαρίστους καὶ κακοὺς, ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους.

Κυριακὴ Τετάρτη

(Λουκ. η' 5—15)

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ¹⁾ Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείραι τὸν σπόρον αὐτοῦ. Καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτόν, ὁ μὲν ἔπεσε ²⁾ παρὰ τὴν ὁδὸν, καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγον αὐτό· καὶ ἕτερον ἔπεσεν ³⁾ ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα· καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμφύεται αἱ ἀκανθαὶ ἀπέπνιξαν αὐτό· καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν καὶ φυὲν ἐποίησε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα· Ἐπρώτουν δὲ αὐτόν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες· Τίς εἴη ἡ παραβολὴ αὕτη; Ὁ δὲ εἶπεν· ⁴⁾ Ὑμῖν δίδεται γινῶναι ⁵⁾ τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν. ⁶⁾ Ἔστι δὲ αὕτη ἡ παραβολὴ· ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ· οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσιν οἱ ἀκούοντες, εἴτα ἔρχεται ὁ διάβολος, καὶ αἶρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν. Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας, οἱ, ὅταν ἀκούσωσι, μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον, καὶ οὐ-

1) Ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ σπορεύς εἶνε ὁ Χριστός· σπόρος ὁ λόγος τοῦ Εὐαγγελίου, γῆ αἱ ἄνθρωποι.

2) Παρὰ τὴν ὁδὸν, εἰς γῆν ἀκαλλιέργητον καὶ σκληρὰν.

3) Ἐπὶ τὴν πέτραν, εἰς μέρος πετρώδες.

4) Ὑμῖν δίδεται... οὕτως οἱ μαθηταὶ μου δύνασθε νὰ ἐννοήτε ἅντα παραβολὰν τὴν διδασκαλίαν μου, εἰ ἄλλοι ὅμως δὲν δύνανται, καὶ διὰ τοῦτο λαλοῦν διὰ παραβολῶν πρὸς αὐτοὺς.

5) Μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, εἶνε αἱ ἀποκαλυφταί, διὰ δὲ τοῦ Εὐαγγελίου ἀποκαλυφθεῖσαι ἀλήθειαι· ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία ἐν γένει.

6) Ἔστι δ' αὕτη ἡ παραβολή, αὕτη εἶνε ἡ ἐννοια τῆς παραβολῆς.

τοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, αἱ 1) πρὸς καιρὸν πιστεύουσι, καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀρίστανται. Τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκύνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούοντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλοῦτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου περιεσφόμενοι συμπνίγονται 2) καὶ οὐ τελεσφοροῦσι. Τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν, οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσι, καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ. Ταῦτα λέγων, ἐφώνηε 3). Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκούτω.

Παρατηρήσεις

Ἐν τῇ προκειμένῃ παραβολῇ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν παραβάλλει τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ πρὸς σπόρον καὶ λέγει ὅτι καθὼς ὁ σπόρος, ῥιπτόμενος εἰς τὴν γῆν, ἔχει τὴν δύναμιν νὰ φέρῃ καρπὸν, οὕτω καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἔχει τὴν δύναμιν, ῥιπτόμενος εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, νὰ φέρῃ καρπὸν, νὰ ὁδηγῇ εἰς ἔργα καλὰ· ἀλλὰ καθὼς ὁ σπόρος τότε βλαστάνει καὶ καρποφορεῖ, ὅταν ἡ γῆ, εἰς ἣν ῥίπτεται, εἴναι ἀγαθῇ, οὕτω καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ τότε φέρει καρποὺς καλοὺς, ὅταν αἱ καρδίαι, εἰς τὰς ὁποίας ῥίπτεται, εἴναι ἀγαθαί, δέχονται αὐτὸν μετ' ἀγαθῆς διαθέσεως. Τὰ ἀποτελέσματα λοιπὸν τοῦ θείου λόγου εἴναι διάφορα ἀναλόγως τῶν διαφόρων διαθέσεων τῶν ἀκουόντων αὐτόν. Οἱ μὲν τῶν ἀνθρώπων ἀκούουσι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' οὐδαμῶς δέχονται αὐτόν, διότι ἡ κακία καὶ τὰ πάθη ἀπεσκήλησαν τὴν καρδίαν αὐτῶν· οἱ δὲ ἀκούουσι μὲν τὸν θεῖον λόγον καὶ δέχονται αὐτόν μετὰ χαρᾶς, ἀλλὰ δὲν ῥίπτει βαθεῖα· ῥίξας εἰς τὰς καρδίας τῶν· καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἐλάχιστος πειρασμὸς, ἡ ἐλα-

χίστη δοκιμασία καταστρέφει τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ καθιστᾷ αὐτὸν ἄκαρπον. Ἄλλοι ἀκούουσι τὸν θεῖον λόγον, ἀλλ' αἱ ὀλικάαι φροντίδες καὶ αἱ ἀπολαύσεις, εἰς τὰς ὁποίας εἴνε παραδεδωμένοι, καταπνίγουσι τὸν θεῖον λόγον καὶ δὲν ἀρῇ-νουσιν αὐτόν νὰ καρποφορήσῃ. Μόνοι οἱ ἀκούοντες τὸν θεῖον λόγον ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ κατέχουσιν αὐτόν καὶ φέρουσι καρποὺς πολλοὺς καὶ ἀναδεικνύονται ἀληθεῖς χριστιανοί. Εὐνόητον εἶναι ὅτι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἠθέλησε διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης νὰ δείξῃ ὅτι, ἂν δὲν καρποφορῇ πάντοτε ὁ θεὸς λόγος, τὴν εὐθύνην φέρομεν ἡμεῖς, διότι δὲν ἀκούομεν αὐτόν μετ' ἀγαθῆς διαθέσεως, ὅτι ὡς ὁπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ ἐρεῖλαμεν νὰ φροντίζωμεν ὅσον τὸ δυνατόν νὰ μιμώμεθα ἐκείνους, οἵτινες ἐμαζάχουσιν τὴν ἀγαθὴν γῆν, καὶ νὰ ζῶμεν συμφώνως πρὸς τὰ θεῖα παραγγέλματα τοῦ Εὐαγγελίου, εἴτε ἐν ναυτῇ, εἴτε ἀλλαχοῦ ἀκούομεν αὐτά.

Χρυακῇ Πέμπτῃ

(Λουκ. ις', 29—31).

Εἶπεν ὁ Κύριος· Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεεδιδύσκετο 1) πορφύραν καὶ 2) βύσσον, εὐφροσύνόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. Πτωχὸς δὲ τις ἦν, ὀνόματι Λάζαρος, ὃς ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ ἡλωμένος, καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέλειγον τὰ ἔλκη αὐτοῦ. Ἐγένετο δὲ ἀποθάνειν τὸν πτωχόν καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτόν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων 3) εἰς τὸν κόλπον τοῦ

1) Πορφύραν, κόκκινα ἐνδύματα κεχρωματισμένα διὰ πολυτίμου πορφυροῦ χρώματος· ἔφερον αὐτὰ ὡς ἐξωτερικὴν στολὴν οἱ ἡγεμόνες καὶ οἱ εὐγενεῖς.

2) Βύσσον, λεπτὰ, ἐκ λευκοῦ μαλλίου πολύτιμα ἐνδύματα, ὅπως ἐχρησίμευον ὡς ἐνδύματα ἐσωτερικά.

3) Εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ, εἰς τὴν αἰώνιον εὐτυχίαν.

1) Πρὸς καιρὸν, δι' ἄλιον χρόνον.

2) Οὐ τελεσφοροῦσι, δὲν καρποφοροῦσιν.

3) Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκούτω, εἴνε φρόσις, διὰ τῆς ὁποίας ὁ διδάσκων θέλει νὰ δειγῇ τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν του.

Ἀβραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. Καὶ ἐν τῇ ᾗδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ¹⁾ ἐν βασάνοις, ὅρᾳ τὸν Ἀβραάμ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποι αὐτοῦ. Καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε· Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. Εἶπε δὲ Ἀβραάμ· Τέκνον, μνησθήτω ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακὰ· νῦν δὲ ὅτε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾷσαι. Καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις μεταξύ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἐντεῦθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκείθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. Εἶπε δὲ· Ἐρωτῶ οὖν σε πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκόν τοῦ πατρός μου· ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφοὺς· ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τούτον τῆς βασάνου. Λέγει αὐτῷ Ἀβραάμ· Ἐχουσι Μωσθεῖα καὶ τοὺς προφῆτας, ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. Ὁ δὲ εἶπεν· Οὐχί, Πάτερ Ἀβραάμ· ἀλλ' ἐάν τις ἐκ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτοὺς, μετανοήσουσιν. Εἶπε δὲ αὐτῷ· Εἰ Μωσθεῖς καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, πεισθίσονται.

Παρατηρήσεις.

Ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ ὁ Κύριος ἡμῶν δὲν καταδικάζει τὸν πλοῦτον, ἀλλὰ τὴν κακὴν χρῆσιν αὐτοῦ. Ὁ πλούσιος τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου ζῇ παραδεδομένος εἰς τὰς ὑλικὰς ἀπολαύσεις καὶ εἰς τὴν πολυτέλειαν. Δὲν σκέπτεται, ἂν ὑπάρχῃ Θεός, ὅστις θὰ ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ λόγον διὰ τὴν χρῆσιν τοῦ πλοῦτος, τὸν ὅποιον εἰς αὐτὸν ἔδωκε. Δὲν συγκινεῖ αὐτὸν ἡ θέα τοῦ πτωχοῦ Λαζάρου· αἱ ὑλικάι ἀπο-

λαύσεις ἀπασκλήρουν τὴν καρδίαν τοῦ πρὸς τοὺς δυστυχεῖς. Ἰδοὺ διατὶ τιμωρεῖται μετὰ θάνατον. Δὲν τιμωρεῖται, διότι ἦτο πλούσιος· ὁ πλοῦτος δὲν εἶναι τι κακόν· ἀλλὰ διότι ἠλθρομόνησε καὶ τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον του, μετεχειρίσθη τὸν πλοῦτον μόνον διὰ τὸν ἑαυτὸν του. Ἀλλὰ καὶ ὁ πτωχὸς Λάζαρος ἀνταμειβεταὶ μετὰ θάνατον, ὅχι διότι ἦτο πτωχός· ἡ πτωχεῖα δὲν εἶναι ἀρετὴ· ἀλλὰ διότι ὑπέμεινεν ἀγογγύσας τὴν πτωχείαν, καὶ ὑπετάσσεται ἐν ὑπομονῇ εἰς τὸ θεῖον θέλημα. Ἄς διδαχθῶμεν ἐκ τῆς παραβολῆς ταύτης οἱ μὲν πλοῦτοι, ὅτι τὸν πλοῦτον αὐτῶν ὀφείλουσιν εἰς τὸν δοτῆρα παντὸς ἀγαθοῦ, εἰς τὸν Θεόν, καὶ πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦσιν αὐτὸν καὶ διὰ τοὺς πτωχοὺς· οἱ δὲ πτωχοί, ὅτι τὴν πτωχείαν των πρέπει νὰ ὑποφέρωσιν ἀγογγύσας μετὰ τὴν πεποιθήσιν ὅτι ὁ Θεὸς οὐδένα ἐγκαταλείπει εἰς τὴν τύχην του. Ἄς μὴ λησμονῶσι δὲ καὶ οἱ πλοῦτοι καὶ οἱ πτωχοὶ ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι δίκαιος καὶ ὅτι ἐν τῇ μελλούσῃ κρίσει δὲν θὰ ἀποβλέψῃ εἰς τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πτωχείαν, ἀλλ' εἰς τὰς διαθέσεις τῆς καρδίας, εἰς τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων. Ἄς ἐνθυμώμεθα δὲ πάντοτε ὅτι ἡ ἀγία Γραφή εἶναι τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο βιβλίον, ἐν τῷ ὁποίῳ περιέχονται αἱ θεῖαι ἐκεῖναι ἀλήθειαι, αἵτινες εἰς μὲν τοὺς πλουσίους δύνανται νὰ ἐμπνεύσωσι φιλόανθρωπα καὶ εὐγενῆ αἰσθήματα πρὸς τὸν πλησίον, εἰς δὲ τοὺς πτωχοὺς ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν, καὶ πάντας ἀνεξαιρέτως νὰ καταστήσῃ ἄξιους τῆς μελλούσης εὐτυχίας.

Κυριακῇ Ὁγδόῃ.

(Λουκ. ι. 27—36).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, νομικὸς τις προσήλθε τῷ Ἰησοῦ, ²⁾

1) Νομικός, διδάσκαλος τοῦ ιουδαϊκοῦ νόμου.

2) Περιφράζων, δὲν ἤρωτησεν ἐπιθυμῶν νὰ διδαχθῇ, ἀλλὰ διὰ νὰ παρηγορῇ τὸν Ἰησοῦν, νὰ δείξῃ δηλαδὴ ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦ ἀγνοεῖ τὸν νόμον ἢ ἀντίστασιν πρὸς αὐτόν.

1) Ἐν βασάνοις, ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ, διὰ τούτων δηλοῦται μεταφορικῶς ἡ τιμωρὶα τοῦ πλουτοῦ.

πειράζων αὐτόν καὶ λέγων· Διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου· καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Εἶπε δὲ αὐτῷ· Ὁρθῶς ἀπεκρίθης τοῦτο πείρει, καὶ ζήτη. ¹⁾ Ὁ δὲ θέλων ²⁾ δικαιοῦν ἑαυτόν, εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· Καὶ τίς ἐστὶ μου πλησίον; Ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Ἀνθρωπὸς τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὲμ εἰς Ἱεριχὼ καὶ λησταῖς περιέπεσεν· οἱ καὶ ἐκλύσαντες αὐτόν, καὶ πλῆγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον, ἀρέντες ἡμιθανῆ συγχάνοντα. ³⁾ Κατὰ συγκυρίαν δὲ ⁴⁾ ἱερεὺς τις κατέβαινεν ἐν τῷ ὁδῷ ἐκεῖνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτόν ἀντιπαρήλθεν. Ὁμοίως δὲ καὶ Λευίτης, γενόμενος κατὰ τὸν τόπον, ἐλθὼν καὶ ἰδὼν, ἀντιπαρήλθε. Σαμαρεῖτης δὲ τις ὁδεῖων ἦλθε κατ' αὐτόν, καὶ ἰδὼν αὐτόν εὖσπλαγχνίσθη· καὶ προσελθὼν κατέχευε τὰ τραύματα αὐτοῦ ἐπιχέων ἐλαίον καὶ οἶνον· ἐπιδιβάς δὲ αὐτόν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτήνος, ἤγαγεν αὐτόν εἰς πανδοχεῖον καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. Καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐξελθὼν ἐκβαλὼν αὐτὸν εἰς ὁδὸν, εἶπεν αὐτῷ· Ἐπιμελήθητι αὐτοῦ· καὶ ὅτι, ἂν προσοπανήσῃς, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπακέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. Τίς οὖν τούτων τῶν τριῶν πλησίον δοκεῖ σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς ληστές; Ὁ δὲ

1) Ζήτησιν, ὅτι κληρονομήσας τὴν αἰώνιον ζωὴν.

2) Δικαιοῦν, θέλων νὰ δείξῃ ὅτι ὠρώγησε διὰ τὰ διδάχθη καὶ ὅχι διὰ τὴν περὶ αὐτὸν Ἰησοῦν.

3) Κατὰ συγκυρίαν—κατὰ τύχην.

4) Ἱερεὺς, Λευίτης, οἱ ἱερεῖς τῶν Ἰουδαίων ἦσαν ἀπὸ τῶν τῶν Ἀδὰμ, οἱ δὲ Λευῖται ἦσαν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Λεὲ, ὑπερέχοντες δὲ τοὺς ἱερεῖς ἐν τῷ Νεφ· ἦσαν δούκονοι.

5) Δυνάμει, βραβεῖον ἐνδοξασίας πρὸς μίαν δραχμὴν περὶ αὐτοῦ.

εἶπεν, Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. Εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Πορεύου, καὶ σὺ ποιεῖ ὁμοίως.

Παρατηρήσεις.

Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης ὁ Σωτὴρ ἡμῶν μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι πλησίον ἡμῶν εἶνε πᾶς ἄνθρωπος, καὶ ὅτι πάντα ἄνθρωπον ὀρεῖσθαι ν' ἀγαπῶμεν καὶ νὰ βοηθῶμεν αὐτόν πάσχοντα καὶ δυστυχούντα. Πρῶτον τὸ Εὐαγγέλιον ἐκήρυξεν εἰς τὸν κόσμον τὴν ἔξοχον ταύτην ἀλήθειαν, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος εἶνε ἀδελφὸς ἡμῶν, διότι εἶνε πλάσμα τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ, εἶνε τέκνον τοῦ αὐτοῦ οὐρανοῦ πατρὸς· καὶ διὰ τοῦτο ὀρεῖσθαι ν' ἀγαπῶμεν αὐτόν ἀπὸ καρδίας, εἴτε ὁμοεθνὴς εἶνε, εἴτε ἑτεροεθνὴς, εἴτε ὁμόθρησκος, εἴτε ἑτερόθρησκος, εἴτε φίλος, εἴτε ἐχθρὸς. Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Σαμαρείτου ἔδειξεν ὁ Κύριος τὴν ἀγάπην ταύτην. Ὁ Σαμαρεῖτης ἦτο ἐχθρὸς ἀπονόος πρὸς τὸν περιπεσόντα εἰς τοὺς ληστές, καὶ ὅμως, ὅταν εἶδεν αὐτόν ἐν τοιαύτῃ οἰκτρᾷ καταστάσει, ἡμιθανῆ καίμενον ἐκ τῶν τραυμάτων, λησμονεῖ τὴν ἐχθραν, λησμονεῖ τὸν κίνδυνον, τὸν ὅποιον διέτρεχεν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐκ τῶν ληστῶν, καὶ σπεύδει νὰ σώσῃ ἄνθρωπον κινδυνεύοντα· ἐν ἀρκείῃ δὲ νὰ δώσῃ εἰς αὐτόν τὴν πρώτην βοήθειαν, ἀλλὰ τὸν παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν φέρει εἰς τὸ πανδοχεῖον καὶ φροντίζει νὰ συμπληρώσῃ τὸ φιλάνθρωπον ἔργον του. Τοιαύτη εἶνε ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη· ἀπάντα στέλλει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει· οὐδέποτε ἐκπίπτει» (Α. Κορ. γ' 8). Ἡ ἀγάπη αὕτη μετέβαλε τῆς γῆς τὸ πρόσωπον· ἐπλήρωσε τὰ χάσματα καὶ τὰς διαίρεσεις τῶν λαῶν, κατήργησε τὴν δουλείαν, ἀνύψωσε τὴν οἰκογένειαν, ἐξίσωσε τὴν γυναῖκα πρὸς τὸν ἄνδρα, ἐξῆλθε πανταχοῦ τὴν φιλανθρωπίαν, καὶ μετέβαλε τὴν ἀνθρωπότητα εἰς μίαν μεγάλην οἰκογένειαν. Ἡ ἀγάπη αὕτη πρέπει νὰ ἐπικρατῇ μεταξύ τῶν χριστιανῶν· διότι δὲν εἶνε

αὐτὴν οὐκ ἐξέρχεται
δὲν

δὲν